

М. В. Вовк, М. П. Стефанюк

ХРЕСТОМАТІЯ
з практикуму

Сольного Співу

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

ХРЕСТОМАТІЯ

з практикуму

Сольного Співу

Івано-Франківськ

2020

УДК 371. 671.+78
ББК 74. 266. 7.

ISBN 978-617-7970-19-3

ХРЕСТОМАТІЯ

з практикуму сольного співу

АВТОРИ:

М. В. Вовк, М. П. Стефанюк

Видання розраховане для освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр»
напряму підготовки 6. 0202704 «Музичне мистецтво»

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Проніков О. К., доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, психології та методики фізичного виховання, Національний університет «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка;

Фарина Н.П., народна артистка України, професор кафедри екстрадної музики інституту мистецтв, Рівненський державний гуманітарний університет;

Косопуд Б. Й., заслужений діяч мистецтв України, професор кафедри сольного співу, ЛНМА ім. Миколи Лисенка.

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Протокол № 2 від 28.10.2020 р.

ISBN 978-617-7970-19-3

Вступ

Хрестоматійний посібник створено відповідно програмі з «Постановки голосу» з метою підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» напрям підготовки 6.0202704 «Музичне мистецтво», затверджено Вченою радою Навчально-наукового інституту мистецтв (протокол № 2 від 28.10. 2020 р.).

У посібнику запропоновано перелік українських народних пісень, опрацьованих для дитячих та середніх голосів у супроводі фортепіано, досліджених для музично-слухових можливостей співаків-початківців – студентів факультету музичного мистецтва. Добір музичних творів здійснювався з урахуванням рівня інтонаційно-ритмічної складності та вокально-технічних можливостей співаків-виконавців. Хрестоматія вокальних творів формувалася з урахуванням дидактичних принципів навчання і добром вокальних вправ та вокалізів до кожного наступного розділу посібника.

Наявний матеріал посібника придатний для використання студентами як під час педагогічної практики у ЗОШ, так і в процесі самостійної професійної педагогічної праці зі школярами в урочній та позаурочній формах роботи.

Пропоновані пісні опрацьовані для голосу з інструментальним супроводом збирачами українського музичного фольклору та композиторами: М. Лисенком, Я. Степовим, В. Косенком, Л. Ревуцьким, М. Вериківським, А. Штогаренком та ін., що відкриває можливості у музично-історичному аспекті, ознайомлення та вивчення даних художніх зразків музичного мистецтва.

У роботі над хрестоматією враховувались конкретні завдання, які викладач може поставити перед студентом на тому чи іншому етапі навчання. Так, удосконалювати роботу над творами кантиленного характеру студент-початківець може на матеріалі творів в обр. Л. Ревуцького «Котику сіренький»; обр. В. Барвінського «Ой ходить сон»; обр. Ю. Гая «Веснянка»; сл. Т. Шевченка, муз. Я. Степового «Зоре моя вечірняя»; сл. Й. Мора, муз. Ф. Грубера «Свята ніч». З метою роботи над розвитком співочого дихання і пластичного звуковедення, учням доцільно рекомендувати наступні твори: сл. В. Забіли, муз. М. Глінки «Не щечечи соловейку»; сл. Т. Шевченка, муз. Ю. Гая «Явір». До збірника також включено твори для роботи над дикцією і ритмічною чіткістю: обр. М. Лисенка «Ой ходила дівчина беріжком», обр. нар. пісні М. Лисенка «Дощик». Добрим матеріалом для роботи над інтонаційно правильною вимовою є твори на сл. Т. Шевченка, муз. Ю. Гая «Сонце гріє, вітер віє; українська народна пісня в обр. Р. Верещагіна «Вербовая дощечка». З метою розвитку музично - образного мислення та орієнтації у музичній

драматургії, авторами рекомендовано вокальні твори на сл. народні, муз. Д. Січинського «Чом, чом, чом, земле моя»; українська народна пісня в обр. Ф. Колеси «Пан отаман».

Важливим фактором у формуванні внутрішнього відчуття темпо-ритму, як основи творення музично-сценічного образу, має добір відповідного навчального матеріалу. Нами рекомендовано: нар. пісню в обр. А. Штогаренка «Сіяв мужик просо; обр. Ю. Гая «Грицю, Грицю до роботи», «Корівка»; українська народна пісня в обр. А. Коціпінського «Їхав козак за Дунай».

Оскільки робота над кожним вокальним твором вимагає від педагога і учня прояву творчої ініціативи у стремлінні до ідейно-художньої цілі, то при доборі творів, викладач повинен зважити не лише на голосові можливості студента, але й на виконавську індивідуальність, характер та потяг до певного жанру, стилю, враховуючи його подальшу професійну орієнтацію.

Хрестоматія адресована студентам, викладачам навчальних закладів I–IV рівнів акредитації і широкому колу любителів та шанувальників вокального музичного мистецтва.

Вокалізи

Запропоновані вокалізи пропонуються для початкового етапу навчання співака без висвітлення проблеми вимови поетичного тексту в співі, що дає можливість співакові зосередити увагу на технічних і музично-естетичних моментах.

Вокалізи виконуються двома способами: вокалізуючи або сольфеджуючи. Вокалізація виховує в співакові фізичну витривалість, добре фіксує стан гортані; сприяє кращому формуванню голосних, зміцненню опори і округленню звука. Перебування гортані тривалий час в одному положенні швидше втомлює голосовий апарат. Сольфеджування корисне як засіб полегшення й наближення звука в учнів з тенденцією до перевантаження, допомагає виробленню активної, енергійної артикуляції, корисне в роботі над приголосними. В той же час сольфеджування не дає позитивного ефекту в учнів з «розсипаним», строкатим звуком і нефіксованою гортанню. Тому на ранній стадії навчання потрібно все таки віддавати перевагу вокалізації.

Сольфеджування як спосіб виконання вокалізів можливо застосовувати періодично, у випадках появи в учня ознак перевтоми. Формування основ вокальної техніки полегшує співаку-початківцю перехід до співу творів зі словом, де поетичний такт розширює образно-емоційну сферу музичного твору. Особливо варто підкреслити значення вокалізів у розвитку звуковисотного слуху. Дані вокалізи розраховані в основному на середині співочого діапазону, на тонах, що беруться без будь-якого зусилля. Співати вокалізи потрібно активно, але без форсування, рівноспільно витримувати ноти, не застосовуючи «crescendo» або «diminuendo». Звук має бути яскравим, дзвінким, але одночасно заокругленим і м'яким.

Велике значення у виконанні вокалізів співаком відіграє фортепіанний супровід, який підтримує вокальну партію і композицію, є гармонічним та ритмічним фоном активного характеру. Тому виконання фортепіанної партії повинно бути і підтримуючим, і достатньо індивідуальним. Одним із завдань вокалізів є виховання у співаків почуття самостійності партій, що виконуються в ансамблі.

У цьому збірнику ми подаємо вокалізи різних авторів, як вітчизняних, так і зарубіжних, що можуть стати перехідним ступенем від вокальних вправ до співотворів зі словами. Ці вокалізи, за невеликим виключенням, розраховані на всі типи голосів.

Основне завдання цих творів – розвиток співочого дихання, кантিলени, розвиток рівного звука, чистоти інтонації, а також розвиток елементів музичної виразності.

АБТ №5

Moderato

p

АБТ №6

f *mf* *p*

mf *mp*

f *mp* rit.

АБТ №7

Musical score for АБТ №7, consisting of six systems of staves. The first system includes a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a common time signature (C). The tempo marking "Moderato" is written below the first staff. The score features a vocal line with various ornaments (accents, slurs) and dynamic markings such as *p*. The piano accompaniment is written in a grand staff (treble and bass clefs) with chords and melodic lines. The piece concludes with a final chord in the bass clef.

АБТ №8

Musical score for АБТ №8, consisting of six systems of staves. The first system includes a treble clef, a key signature of two flats (B-flat and E-flat), and a common time signature (C). The tempo marking "Moderato" is written below the first staff. The score features a vocal line with various ornaments (accents, slurs) and dynamic markings such as *p*. The piano accompaniment is written in a grand staff (treble and bass clefs) with chords and melodic lines. The piece concludes with a final chord in the bass clef.

АБТ №9

Musical score for АБТ №9, consisting of three systems of staves. The first system has a treble staff with a melodic line and two bass staves with accompaniment. The second system continues the melody and accompaniment. The third system features a treble staff with a melodic line, a bass staff with accompaniment, and a grand staff with a more complex accompaniment. Dynamics include *mf* and *rit.*. There are several 'V' markings above the treble staff.

АБТ №10

Musical score for АБТ №10, consisting of three systems of staves. The first system has a treble staff with a melodic line and two bass staves with accompaniment. The second system continues the melody and accompaniment. The third system features a treble staff with a melodic line, a bass staff with accompaniment, and a grand staff with a more complex accompaniment. Dynamics include *p*, *Adantino*, *poco a poco cresc.*, *dim poco rit.*, and *poco rit.*.

АБТ №11

Adante

rit.

rit.

This page contains the musical score for 'АБТ №11'. It features a vocal line and a piano accompaniment. The tempo is marked 'Adante'. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and dynamic markings. The piece concludes with a 'rit.' (ritardando) marking.

№1

М. МЕЛЬНИЦКА
А. КОС-АНАТОЛЬСКИЙ

[Moderato mosso]

Голос

Ф-п.

mf

p

ten.

a tempo

ten.

23918

This page contains the musical score for '№1'. It features a vocal line and a piano accompaniment. The tempo is marked '[Moderato mosso]'. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and dynamic markings. The piece concludes with a 'ten.' (ritardando) marking.

allergando

ВОКАЛІЗ №4
Муз. П.І.Турянського
ф-н супровід В.І.Баб'яка

Помірно *mf*

rit. Широко rit.

ВОКАЛІЗ №5

Муз. П.І.Турянського
Ф-н супровід В.І.Баб'яка

Рухливо, пристрасно *f*

The first system of the musical score on page 16 consists of three staves. The top staff is the vocal line, starting with a whole rest followed by a half note G4, then a quarter note A4, and a quarter note Bb4. The piano accompaniment is in 2/4 time, with the right hand playing chords and the left hand playing a bass line. Dynamics include *mf* and *f*.

The second system continues the vocal and piano accompaniment. The vocal line has a quarter rest, followed by a quarter note G4, and a quarter note A4. The piano accompaniment features more complex chordal textures.

The third system shows the vocal line with a quarter note G4, a quarter note A4, and a quarter note Bb4. The piano accompaniment continues with rhythmic patterns.

The fourth system concludes the page with the vocal line having a quarter note G4, a quarter note A4, and a quarter note Bb4. The piano accompaniment ends with a final chord.

The first system on page 17 continues the vocal and piano accompaniment. The vocal line has a quarter note G4, a quarter note A4, and a quarter note Bb4. The piano accompaniment features a more active bass line.

The second system on page 17 shows the vocal line with a quarter note G4, a quarter note A4, and a quarter note Bb4. The piano accompaniment includes dynamic markings *ff* and *p*.

13.

О. Воронін, Р. Вороніна

Помірно

tr
Помірно

mf

mf

dim.

dim.

14.

О. Воронін, Р. Вороніна

Стримано

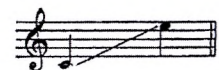
tr
Стримано

mf

p dolce

tr

p

Adagio *p* *cresc.*

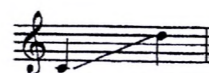
p *cresc.*

decresc. *p* *cresc.*

decresc. *p* *cresc.*

mf *decresc.* *p*

mf *decresc.* *p*

Andantino *p*

p

cresc. *mf*

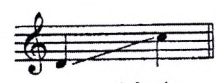
cresc. *mf*

p *mf*

p *mf*

mf *p*

mf *p*

Adagio *p*

Andante *p* *cresc.*

Вокальна педагогіка

Вокальна педагогіка виховує, навчає і формує співака, та є багатоплановою дисципліною у напрямках розвитку голосового апарату; музичної освіченості; формування і розвитку художньо-вокального смаку; виконавської майстерності. Сукупність цих якостей і визначають рівень вокальної культури співака. Серед існуючих задач, центральну позицію займає розвиток голосу, без якого неможливе виховання виконавської майстерності. Безумовно, що багато виконавців володіють природними співочими голосами, але, як правило, всі вони вимагають розвитку і постійного вдосконалення. У процесі занять не всі підопічні можуть витримати тривалу професійну підготовку, оскільки це вимагає часу і великої клопіткої праці як співака, так і самого педагога. Однак, професійним педагогом може стати не кожен. Окрім загальних педагогічних якостей, вокальний педагог має володіти цілим комплексом специфічних рис, без яких неможливо керувати розвитком голосу і виховувати співака. Вокальний педагог, володіючи методологічними аспектами, визначає для свого учня, з врахуванням його індивідуальних можливостей, єдино правильний режим занять, включаючи вокально-тренувальні вправи та твори з поступовим технічно-вокальним ускладненням.

У процесі педагогічної діяльності вокальний педагог зобов'язаний:

- володіти вокальним слухом, що дозволить йому визначати правильність звукоутворення і звукоподачі та причини недоліків;
- на основі повної довіри вміти створювати тісний контакт з вихованцем, підтримуючи його впродовж спільної роботи;
- володіти загальними знаннями з фоніатрії, що дозволить педагогу своєчасно виявити відхилення від норми і звернутися до лікаря за консультацією;
- вміти раціонально впливати на техніку вихованців, знати основи психології роботи з дітьми та зрілими виконавцями.

Вокальна педагогіка має певні відмінності у порівнянні з іншими спеціальностями, оскільки заняття по розвитку голосу являються індивідуальними, і впродовж перших двох років вимагають щоденних тренувань голосового апарату. Саме суб'єктивність проведення занять до певної міри впливає на методологію, термінологію і об'єктивний контроль біофізики голосового апарату. Відповідно, це створює складнощі в роботі вокального педагога.

Таким чином, врахування головних положень, що охороняють здоров'я голосового апарату і самого співака, до певної міри обмежує негативні наслідки необгрунтованого педагогічного суб'єктивізму. У всіх аспектах педагогічної роботи повинні бути збережені основні педагогічні принципи, а також терпіння, витримка педагога. До них можна віднести: усвідомлення значення нейрофізіологічного фактору; комплексний підхід до розвитку співочих якостей співака; послідовність розвитку голосу та індивідуальний підхід педагога до роботи з учнем-вокалістом.

слова Б. Грінченка

До праці!

Помірно й велично

Пра - ця є - ди - на з не - во - лі нас ви - рве,
ну - мо до пра - ці, бра - ти! Го - ді ля - ка - тись, на
ді - ло свя - те - є смі - ло ми бу - де - мо йти.

2. Праця єдина нам шлях утворює,
Довгий той шлях і важкий,
Що аж до щастя й волі прямує, -
Ну-мо до праці мерщій!

3. Праця не згине між людьми даремне:
Сонце засвітить колись,
Дякую нас тоді люде згадають, -
Нум же до праці берись!

4. Сміливо, браття, до праці ставайте:
Час наступає - ходім!
Дяка і шана робітникам щирим -
Сором недбалим усім!

Ластівка

Поволі

Ой, у нас під стрі - хо - ю, над сво - їм гніз - дом

5

лас - тів - ка ма - ле - сень - ка шур - хо - тить кри - лом.

2. День увесь літаючи, Ловить комашок, Носить та годує все Малих діточок	3. З вирію далекого В рідний край вона Зараз повернулася, Як прийшла весна.	4. А минеться літечко Надійде зіма - Знову щебетушечка В вирій одліта.

Мишачі танці

Швидко

Тан - цю - ва - ли ми - ші по ба - би - ній хи - жі;

5

ста - ло ба - бі за та - нець: з зі - ли ми - ші бу - ха - нець.

2. Миші полякались: В норі поховались, Бо почули, як на те Швидко в хату баба йде.	3. Схаменулась баба Що нема бухана Тай почала голосить, Гіркі сльози з очей лить.

Ходить сонко по вулиці

Українська народна пісня

Помірно

Еm А Am H7 Em

Хо - дить сон - ко по ву - ли - ці, но - сить спан - ня в ру - ка - ви - ці.

1. Ходить сонко по вулиці, Носить спання в рукавиці. (Двічі)	3. — Вступи ж, сонко, вступи до нас! Буде тобі добре у нас. (Двічі)
2. Чужих діток пробуджує, А Ганнусю присипляє. (Двічі)	4. У нас хата тепленька І Ганнуса маленька. (Двічі)
5. Люляй же нам, Ганю, люляй, Докупочки очка стуляй. (Двічі)	

Перепілонька

Білоруська народна пісня

Помірно

Am Dm E7 Am

На - ша пе - ре - піл - ка та ста - рень - ка ста - ла.

Dm H7 E7 Am

Ти_ж мо - я, ти_ж мо - я, пе - ре - пі лонь - ко,
ти_ж мо - я, ти_ж мо - я, не - ве - ли - чень - ка.

1. Наша перепілка та старенька стала. Ти ж моя, ти ж моя, перепілонько, Ти ж моя, ти ж моя невеличенька.	4. Ой що в перепілки та ніжки болять. Ти ж моя, ти ж моя, перепілонько, Ти ж моя, ти ж моя невеличенька.
2. Ой що в перепілки та дітки маленькі. Ти ж моя, ти ж моя, перепілонько, Ти ж моя, ти ж моя невеличенька.	5. Ой що в перепілки та спинка болить. Ти ж моя, ти ж моя, перепілонько, Ти ж моя, ти ж моя невеличенька.
3. Ой що в перепілки та голівка болить. Ти ж моя, ти ж моя, перепілонько, Ти ж моя, ти ж моя невеличенька.	6. А пограй-но з нами, перепілонько Ти ж наша, ти ж наша, перепілонько, Ти ж наша, ти ж наша невеличенька.

Зайчик та лисичка
Українська народна пісня

Швиденько
D A7 D

Доб - рий ве - чір, ли - сонь - ко, ку - ди йдеш?
mf

А7 D A7 D

Ска - жи ме - ні прав - донь - ку, де жи - веш?

1. — Добрий вечір, лисонько, куди йдеш? (Двічі)
Скажи мені правдоньку, де живеш? (Двічі)
2. — Отут живу, в хатоньці, край води, (Двічі)
А ти туди, зайчику, не ходи. (Двічі)

Щедрик

Українська щедрівка

Грайливо
Gm

Щед - рик, щед - рик, щед - рі - воч - ка, при - ле - ті - ла лас - ті - воч - ка.
mf *pp*

Ста - ла со - бі ще - бе - та - ти, гос - по - да - ря ви - кли - ка - ти:

— Вий - ди, вий - ди, гос - по - да - рю, по - ди - ви - ся на ко - ша - ру.
p

1. Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка.
Стала собі щебетати,
Господаря викликати:
— Вийди, вийди, господарю,
Подивися на кошару.
2. Там овечки покотились,
А ягнички народились.
В тебе товар весь хороший, } *Двічі*
Будеш мати мірку грошей.
3. Хоч не гроші, то полова,
В тебе жінка чорноброва.
Щедрик, щедрик, щедрівочка, } *Двічі*
Прилетіла ластівочка.

Павочка ходить

Щедрівка

Спокійно
F#m G#7 F#m Hm F#m C#7 F#m

Па - воч - ка хо - дить, пір' - яч - ко ро - нить.
tr

Приспів
C#7 F#m C#7 F#m

Щед - рий ве - чір доб - рим лю - дям!

1. Павочка ходить, пір'ячко ронить.

Приспів':

Щедрий вечір добрим людям!

2. За нею ходить красна дівонька,
3. Пір'ячко збира, в рукава хова,
4. З рукава бере, на лавку кладе,
5. Із лавки бере, віночек плете,
6. А звивши вінок, понесла в танок.

* Приспів повторюється після кожного рядка.

Коляда-коляда

Колядка

Помірно

Musical score for 'Коляда-коляда' in 2/4 time, G major. The score consists of three systems of vocal melody and piano accompaniment. The lyrics are: 'Ко - ля - да, ко - ля - да, дай, ба - бо, пи - ро - га! Як не да - си пи - ро - га, візь - му во - ла за ро - га та ви - ве - ду на мо - ріг, та ви - кру - чу пра - вий ріг.'

Коляда, коляда,
Дай, бабо, пирога!
Як не даси пирога,
Візьму вола за рога
Та й виведу на моріг,
Та й викручу правий ріг.

Щеня і кошеня

Слова В. Вікторова

Музика Т. Попатенко

Жваво, весело

Musical score for 'Щеня і кошеня' in 2/4 time, C major. The score consists of one system of vocal melody and piano accompaniment. The lyrics are: 'Жи - ли в од - ній квар - ти - рі ще - ня і ко - ше - ня, зав -'

Musical score for 'Щеня і кошеня' (continued) in 2/4 time, C major. The score consists of three systems of vocal melody and piano accompaniment. The lyrics are: 'жди у - двох дру - жи - ли ще - ня і ко - ше - ня. Од - не ву - са - тень - ке, дру - ге кош - ла - тень - ке, зав - жди у - двох дру - жи - ли ще - ня і ко - ше - ня.'

1. Жили в одній квартирі
Щеня і кошеня,
Завжди удвох дружили
Щеня і кошеня.
Одне вусатеньке,
Друге кошлатеньке,
Завжди удвох дружили
Щеня і кошеня.
2. Та іграшку предивну
Внесли якогось дня.
І дуже розгубились
Щеня і кошеня.
Бо як пригорнешся,
То весь обколешся,
І, не секрет, зоветься
Ялинкою вона.
3. І от на цю ялинку
З колочим чубеням
Напали тишком-нишком
Щеня і кошеня.
Зубами й лапами
Кусали й шкрябали,
Аж поки не звалили —
Щеня і кошеня.
4. Ялинку повалили,
Та не змогли піднять,
Сховалися під килим
Щеня і кошеня.
Та відшукали їх
І покарали їх...
І сорому зазнали
Щеня і кошеня.
5. Ялинку завітчали,
Пісні гостей дзвенять,
І навіть запросили
Щеня і кошеня.
Одне вусатеньке,
Друге кошлатеньке.
І з дітьми веселились
Щеня і кошеня.

Ми маленькі дударі
Українська народна пісня

Весело

F B C7 F Gm C7 F

Ми ма - лень - кі ду - да - рі, ду - да - рі, ду - да - рі,

B C7 F Gm C F7

в нас ду - доч - ки з бу - зи - ни, з бу - зи - ни, з бу - зи - ни.

B F C7 F

Тан - цюй - те, дів - чат - ка, під ду - ду, під ду - ду.

B F C7 F

для вас ми за - гра - єм до ла - ду, до ла - ду.

1. Ми маленькі дударі, дударі, дударі.
В нас дудочки з бузини, з бузини, з бузини.

Приспів:

Танцюйте, дівчатка, під дуду, під дуду, } Двічі
Для вас ми заграєм до ладу, до ладу.

2. Баса й скрипки в нас нема, в нас нема, в нас нема,
Та для нас то все дарма, все дарма, все дарма.

Приспів.

3. Не біда, що ми малі, ми малі, ми малі,
Та заграєм, як майстри, як майстри, як майстри.

Приспів.

Кошик на Великдень
Обрядова пісня

Повільно

Один C F C Всі

Я ма - ю ко - шик на Ве - лик - день. А що там у ко - ши - ку, ска -

G7 C Один F C Dm G7 C

жи і ме - ні. Пас - ка, баб - ка, сир і мас - ло, шин - ка, хрін і ков - ба - са.

F C G7 C Всі

Ще й ци - бу - ля, й бу - ряч - ки, і я - сч - ко, й кра - шан - ки, і ще пи - сан - ка.

Один F C G7 C Всі

Тре - ба свіч - ку за - сві - ти - ти, в церк - ві ко - шик по - свя - ти - ти. У - сі ра - зом

F C G7 C

за - спі - вай - мо: Хрис - тос Вос - крес! Во - іс - ти - ну Вос - крес!

Ой минула вже зима
Українська народна пісня

Рухливо

Ой ми - ну - ла вже зи - ма, сні - гу, льо - ду вже не - ма.

Ой не - ма, ой не - ма, сні - гу, льо - ду вже не - ма.

Ой не - ма, ой не - ма, сні - гу, льо - ду вже не - ма.

1. Ой минула вже зима,
Снігу, льоду вже нема.
Ой нема, ой нема,
Снігу, льоду вже нема. } *Двічі*
2. Прилетіли журавлі
Й соловечки малі.
Ой малі, ой малі.
Соловечки малі. } *Двічі*

3. Лугом квіти вже цвітуть,
Вівці травку вже пасуть.
Ой пасуть, ой пасуть,
Вівці травку вже пасуть. } *Двічі*
4. Всі веснянку співаймо,
Весну красну вітаймо!
Вітаймо, вітаймо,
Весну красну вітаймо! } *Двічі*

Пастуша пісня
Французька народна пісня

Укр. текст Н. Забіли

Помірно

Чу - еш, піс - ню хтось спі - ва? То пас - тух о -

вець ззи - ва. Тіль - ки не - бо за - го - рить - ся,

він бе - ре о - кра - ець хліб - ця: «Ту - ру, ту - ру», —

у рі - жок, вий - дем ра - но на лу - жок.

1. Чуєш, пісню хтось співа?
То пастух овець ззива.
Тільки небо загориться,
Він бере окраєць хлібця:
«Ту-ру, ту-ру», — у ріжок,
Вийдем рано на лужок.

2. Трави срібні від роси,
Скрізь пташині голоси.
Соловейко сів на гілку,
В руки хлопчик взяв сопілку:
«Ту-ру, ту-ру, та-ра-ра», —
Нам на луки вже пора!

Засмутилось кошеня

Слова П. Воронька

Музика І. Кириліної

Помірно

D F#m Am H7 Am

mf

За-сму-ти-лось ко-ше-ня — тре-ба в шко-лу йти що-дня. І при-
ки-ну-ло-ся вми-ть, що у ньо-го хвіст бо-лить.

H7 Em Gm A7 Dm

Ой, ой, ой! Ой, ой, ой!

A7 D A7 D

Ой, ой, ой! Що у ньо-го хвіст бо-лить.

A7 D Gm D A7 D

1. Засмутилось кошеня —
Треба в школу йти щодня.
І прикинулося вми-ть,
Що у нього хвіст бо-лить.
Ой, ой, ой! Ой, ой, ой! Ой, ой, ой!
Що у нього хвіст бо-лить.
2. Довго думав баранець
І промовив, як мудрець:
— Це хвороба непроста,
Треба різати хвоста.
Ой, ой, ой! Ой, ой, ой! Ой, ой, ой!
Треба різати хвоста.
3. Кошеня кричить: — Ніколи!
Краще я піду до школи!
Ай, ай, ай! Ай, ай, ай! Ай, ай, ай!
Краще я піду до школи.

Вийди, вийди, сонечко

Українська народна пісня

Швидко

F Fув F Fув F

p

Ви-йди, ви-йди, со-неч-ко, на ді-до-ве по-леч-ко,
на ба-би-не зіл-ляч-ко, на на-ше по-двір'-яч-ко.

Fув F Gm C7 F

1. Вийди, вийди, сонечко,
На дідове полечко,
На бабине зіллячко,
На наше подвір'ячко.
2. На віснiani квіточки,
На маленькі діточки,
Там вони граються,
Тебе дожидаються.

Зацвіла в долині

Слова Т. Шевченка

Музика А. Філіпенка

Повільно

Em Am Em D7

mp

За-цві-ла в до-ли-ні чер-во-на ка-ли-на,
ні-би за-смі-я-лась дів-чи-на-ди-ти-на.

G Am F# H7 C H7 Em

1. Зацвіла в долині
Червона калина,
Ніби засміялась
Дівчина-дитина.

2. Любо, любо стало,
Пташечка зраділа,
Пташечка зраділа
І защебетала.

Савка та Гришка

Жартівлива білоруська народна пісня

Весело

Савка та Гришка грали на дуду,
Савка та Гришка грали на дуду,
Ду-ду-ду-ду, ду-ду-ду-ду,
Гнали на дуду.

Савка та Гришка грали на дуду,
Савка та Гришка грали на дуду,
Ду-ду-ду-ду, ду-ду-ду-ду,
Гнали на дуду-ду.

Ду-ду-ду-ду, ду-ду-ду-ду,
ду-ду-ду-ду, ду-ду-ду-ду,
грали на дуду-ду.

1. Савка та Гришка грали на дуду,
Савка та Гришка грали на дуду,
Ду-ду-ду-ду, ду-ду-ду-ду,
Гнали на дуду. } Двічі

2. Так витинали — в хаті аж гуло,
Смутку та горя наче не було.
Ой ло-ло-ло, ой ло-ло-ло!
Наче й не було. } Двічі

3. Дідо старенький взявся за патик,
З хати скоренько вирядив музик.
Ту-ту-ту-ту, ту-ту-ту-ту,
Вирядив музик. } Двічі

4. Йдіть та на дворі гоцаца гудіть,
Тільки малого хлопця не будіть,
Го-ца-ца-ца, го-ца-ца-ца,
Хлопця не будіть. } Двічі

Святковий вальс

Слова Т. Волгіної

Музика А. Філіпенка

У темпі вальсу

У святковий світлий день,
світлий день, світлий день заспі-
вають, с-мопісень, радіс-
них пісень. Ублажить,

Ой заграйте, дударики

Слова В. Панченка

Музика А. Філіпенка

Жваво

Ой заграйте, дударики, молоді гудули,

так, щоб та - нець— у - ви - ва - нець по - ло - ни - ни чу - ли.

Gm A7 Dm

1. Ой заграйте, дударики,
Молоді гуцули,
Так, щоб танець-увиванець
Полонини чули.

2. Ой заграйте, дударики,
На дудках кленових,
Бо приємно танцювати
В кептариках нових.

3. Ой заграйте, дударики,
А я заспіваю,
Хай злітає наша пісня
Над карпатським краєм.

Веселі гуси

Українська народна пісня

Весело

В на - шо - і ба - бу - сі, ой ве - се - лі гу - си:

о - дин сі - рий, дру - гий бі - лий - два ве - се - лі гу - си,

о - дин сі - рий, дру - гий бі - лий - два ве - се - лі гу - си.

G D G D G A7 D G D A7 D

1. В нашої бабусі,
Ой веселі гуси:
Один сірий, другий білий — } Двічі
Два веселі гуси.

2. Витягнули шії
І шиплять, як змії:
Один сірий, другий білий — } Двічі
І шиплять, як змії.

3. Мили гуси лапки
Десь біля канавки:
Один сірий, другий білий — } Двічі
Десь біля канавки.

4. Ось кричить бабуся:
«Ой пропали гуси!
Один сірий, другий білий — } Двічі
Гуси мої, гуси».

5. Вийшли, вийшли гуси,
Кланялись бабусі:
Один сірий, другий білий — } Двічі
Кланялись бабусі.

Морозець

Слова Г. Бойка

Музика Б. Фільц

Жваво

Мо - ро - зець, мо - ро - зець по - щи - пав нам щіч - ки. Теп - лі ва - лян - ки у нас,

шуб - ки й ру - ка - вич - ки.

Теп - лі ва - лян - ки у нас, шуб - ки й ру - ка - вич - ки.

C G7 C Dm G7 C7 G7 C G7 C A7 Dm G A7 Dm G7 C

Ой на горі жито

Українська народна пісня

Рухливо

Musical score for 'Ой на горі жито' in 2/4 time, F major. The score consists of three systems of music with lyrics in Ukrainian. The first system starts with a piano (*mf*) dynamic. The second system includes a repeat sign. The third system ends with a repeat sign.

1. Ой на горі жито...
Сидить зайчик,
Він ніжками чеберяє.
Коли б такі ніжки мала,
То я б ними чеберяла,
Як той зайчик. (Двічі)

2. Ой на горі просо...
Сидить зайчик,
Він ніжками чеберяє.
Коли б такі ніжки мала,
То я б ними чеберяла,
Як той зайчик. (Двічі)

3. Ой на горі гречка...
Сидить зайчик,
Він ніжками чеберяє.
Коли б такі ніжки мала,
То я б ними чеберяла,
Як той зайчик. (Двічі)

Повертайся, ластівко

Слова М. Сингаївського

Музика В. Верменича

Рухливо

Musical score for 'Повертайся, ластівко' in 2/4 time, F major. The score consists of three systems of music with lyrics in Ukrainian. The first system starts with a piano (*mf*) dynamic. The second system includes a repeat sign. The third system ends with a repeat sign.

1. Повертайся, ластівко,
До двора, до двора.
За весною скучила
Дітвора, дітвора.
Скоро вже повернуться
Журавлі, журавлі.
Скоро підем босими
По землі, по землі.

2. В небі світить сонечко
Золоте, золоте.
Скоро наша яблунька
Зацвіте, зацвіте.
Буде цвіту сонячно
На гіллі, на гіллі.
Буде він у ластівки
На крилі, на крилі.

3. Тільки ти, весняночко,
Не барись, не барись.
І своєю піснею
Озовись, озовись.
Не барися, ластівко,
Прилітай, прилітай.
В українській сонячній
Рідний край, рідний край.

Галя по садочку ходила

Українська народна пісня

Не швидко

mf

1. Галя по садочку ходила,
Хусточку біленьку згубила,
Ходить по садочку, блукає,
Хусточку біленьку шукає.

2. «Не журися, Галю-серденько,
Ми знайшли хустинку біленьку
У садочку біля малини,
Під зеленим листом тернини».

Ходить Гарбуз по городу

Українська народна пісня

Помірно швидко

mf

1. Ходить Гарбуз по городу,
Питається свого роду:
«Ой чи живі, чи здорові
Всі родичі Гарбузові?» } *Двічі*

2. Обізвалась жовта Диня,
Гарбузова господиня:
«Іще живі, ще здорові
Всі родичі Гарбузові». } *Двічі*

3. Обізвались Огірочки,
Гарбузові сини й дочки:
«Іще живі, ще здорові
Всі родичі Гарбузові». } *Двічі*

4. Обізвалась Морковиця,
Гарбузова сестриця:
«Іще живі, ще здорові
Всі родичі Гарбузові». } *Двічі*

5. Обізвались Буряки,
Гарбузові свояки:
«Іще живі, ще здорові
Всі родичі Гарбузові». } *Двічі*

6. Обізвалась Бараболя,
А за нею і Квасоля:
«Іще живі, ще здорові
Всі родичі Гарбузові». } *Двічі*

7. Обізвася старий Біб:
«Я піддержав увесь рід,
Іще живі, ще здорові
Всі родичі Гарбузові». } *Двічі*

8. Ой ти, Гарбуз, ти перістий,
Із чим тебе будем їсти?
— Миска пшона, шматок сала — } *Двічі*
Ось до мене вся приправа!

Козак

Українська народна пісня

Звільна

mf

Робота над голосом

1. Козак пана не знав звіку,
Він зродився на степах.
Стався птахом з чоловіка,
Бо зріс в кінських стременах. (Двічі)

2. Коли часом змучив ноги,
Під ведмедем в снігу спав.
Та на кожний клик тривоги
Сотню татар нав'язав. (Двічі)

Вербовая дощечка

Українська народна пісня в обробці Р. Верещагіна

1. Вербовая дощечка, дощечка.
Бігла в полі Насточка, Насточка.
На все поле леліє, леліє!
Батько скоро з ярмарку приїде.

2. Скоро батько приїде, приїде,
Щось Насточці привезе, привезе.
Червоні чоботи, чоботи
Косівської роботи, роботи.

3. А в Косові роблене, роблене,
А у Львові ношене, ношене.
Як Насточка бувала, бувала.
Вся діброва палала, палала.

Суть роботи над голосом полягає в тому, що педагог, лише після прослуховування вокальних даних учня, може дати свою оцінку і приймати рішення, за якою методикою, включаючи раціональні прийоми, він буде працювати над формуванням і розвитком вокальних навичок.

Кожен педагог у своїй роботі з учнями, ставить два найголовніші завдання: збереження голосового апарата і досягнення професійної майстерності у роботі з вокалістом. Відповідно, якісна і продуктивна робота з учнем може здійснюватися за умови, що голосовий апарат після мутації фізіологічно сформований.

Роботу з учнями у домутаційний період слід проводити педагогу дуже обережно, не навантажуючи голос учня. Особливих результатів у такий період, з нерозвинутим голосом, очікувати не слід. Тому заняття повинні зміщувати свій акцент, у більшій мірі, на розвиток загальної музикальності учнів.

Саме індивідуальний підхід до кожного голосу перетворює роботу вокального педагога в суто творчий процес. Творча вокальна практика дуже різноманітна, місцями суперечлива, і в більшості найрізноманітніших питаннях, у ній можна розібратися – глибоко і професійно, розуміючи суть співочого процесу.

Оскільки вокальний розвиток – робота комплексна – викладач – учень, то педагог повинен скерувати учня до свідомої його участі у навчальних заняттях. Розрив такого комплексного підходу у співпраці порушує якість результатів навчального процесу.

Ознайомивши учня з будовою голосового апарата, його нейрофізіологією та головними принципами, закладеними в основу вокальної педагогіки, педагог в подальшому займається керівництвом вокально-виконавською практикою учня. У процесі активних занять, педагог дає практичні поради, ілюструє, поправляє, підказує, і дуже важливо, щоб пояснення педагога були чіткими, зрозумілими, оскільки реакція на них, супроводжується і виражається м'язово рефлекторним напруженням.

Тому будь-які неточності, або неправильні вказівки педагога, призводять до помилковості вокального «образу» учня і фізичної втомленості. Заняття з початківцями доцільно проводити по 10-15 хвилин, декілька разів на день, з перервою пів години.

Саме інтенсивність і об'єм занять визначається індивідуально педагогом, у залежності від ступеня готовності самого учня. Як свідчить практика, перші заняття з постановки голосу призводять до втомлюваності, спочатку у клітинах головного мозку, а вже пізніше переходить втома і на м'язи виконавця. Це є

свідченням того, що чітка і абсолютно ясна термінологія педагога, має ефективний вплив на подальшу спільну роботу з учнем-виконавцем.

Після занять по формуванню звуку і тренувань підстройки голосового апарата, можна починати заняття по вирівнюванню звучання голосних і згладжування регістрових переходів. У подальшому робота над розвитком всіх голосових якостей може здійснюватися одночасно з відхиленнями, продиктованими індивідуальністю самого учня-виконавця. У міру оволодіння вокально-виконавськими навичками, об'єм й інтенсивність роботи над ними зменшується і центр ваги зміщується на роботу виконавського художнього плану. Паралельно вдосконалення голосової техніки, розвиток інструментального звучання, співочої дикції постійно продовжується, хоча допустимі трохи зменшені об'єми роботи.

Часто до класу попадають вихованці з гарними природними даними – великий діапазон, майже сформований звуком. У таких випадках залишається педагогу лише вміння продовжувати розвивати голос. А бувають моменти, коли навпаки, необхідно витратити тривалий час на виправлення неправильно сформованих вокально-виконавських та звуко-утворюваних навичок. Така робота з педагогом є більш складною і забирає чимало сил й енергії у педагога і самого учня-виконавця.

Переважає більшість часу, у роботі над голосом співака, витрачається на вправи, що проходять на середині голосу, поступово збільшуючи навантаження і діапазон по мірі його розвитку. Фізіологічну основу, фундамент, становить середина голосу, від якого залежить стабільність, сформованість голосу.

Молодим вокалістам слід пам'ятати, що гарних стійких верхів або низів, при відсутності стабільної, правильно сформованої середини голосу бути не може. Тому важливо знати, що всі відчуття і навички формуються в результаті раціонально систематичної, тренувальної роботи. Вони, як і вокально-виконавські прийоми, суто індивідуальні й при використанні, слід відштовхуватись від індивідуальних особливостей, і психофізіологічного і вокального стану учня-виконавця.

Для початківців основним видом вправ являються гами, які комбінуються зі співом інтервалів – від великої секунди (до – ре) до чистої квінти (до – соль) й арпеджіо протяжністю не більше октави. Не слід давати учням надто важкі вправи, оскільки вони відволікатимуть виконавця від правильного звукоутворення, що являється головним завданням для учня.

Дуже важливим є добір творів для роботи з учнем. Увага повинна акцентуватися на мелодику, простий ритм, доступний діапазон і теситуру. Обов'язковою складовою розвитку голосу є виконання вокалізів та вокалізація мелодій виконуваних пісень.

Дружать діти на Землі

Слова В. Вікторової

Музика Д. Львова-Компанійця

Жваво

Приспів

В_ко-ло всі, в_ко-ло всі, му-зи-ка гу-ка. Той, хто брат, той, хто друг,—

ось то-бі ру-ка. Дру-жать квіт-ка і бджо-ла,

і ме-те-лик, і тра-ва, дру-жать рі-ки

і лі-си, дру-жать в_хо-рі го-ло-си.

Приспів:

В коло всі, в коло всі,
Музика гука.
Той, хто брат, той, хто друг, —
Ось тобі рука.

} Двічі

1. Дружать квітка і бджола,
І метелик і трава,
Дружать ріки і ліси,
Дружать в хорі голоси.

Приспів.

2. Дружать птахи в вишині,
Дружать риби в глибині,
Дружить з небом синь морів,
Дружать люди всіх країв.

Приспів.

3. Дружать сонце і хмарки,
Дружать місяць і зірки.
Дружать в морі кораблі,
Дружать діти на Землі.

Приспів.

Берізонька

Слова Т. Волгіної

Музика А. Філіпенка

Помірно

Em Am Em Am F# H7 Em
На лу - гу, на лу - гу че - пур - не - сень - ка
mp

D7 G Am F# H7 Em
там бе - різ - ка сто - їть ой то - пе - сень - ка.

Am F# H7 Em H7 Em
Низь - ко бе - рі - зонь - ка на - хи - ли - ла - ся,

Am F# H7 Em H7 Em
гір - ко бе - рі - зонь - ка за - жу - ри - ла - ся.

1. На лугу, на лугу чепурнесенька
Там берізка стоїть ой тонесенька.
Низько берізонька нахилилася,
Гірко берізонька зажурилася.
2. Ти, берізко, чому зажурилася?
Головою чого похилилася?
— Люди недобрії пострічалися,
Тому віти мої обламали всі.
3. Лікували берізку білесеньку,
Поливали щодня молодесеньку,
Стала берізонька веселесенька,
Стала берізонька зеленесенька.

Як діждемо літа

Українська народна пісня

Жваво

G D7 G Cm
Як діж - де - мо лі - та, то наж - не - мо жи - та.
mf

G Cm D7 G
Лі - теч - ко теп - лень - ке, жи - то зо - ло - тень - ке.

D7 A7 D
Ой гоп, го - па - ка, жи - то зо - ло - тень - ке.
f

1. Як діждемо літа, то нажнемо жита.
Літечко тепленьке, жито золотеньке.
Ой гоп, гопака, жито золотеньке. (Двічі)
2. З жита та пшениці гарні паляниці.
Всі ми почастуєм, ще і затанцюєм.
Ой гоп, гопака, ще і затанцюєм. (Двічі)
3. Їжте, молодиці, з медом паляниці.
Хлопцям та дівчатам пиріжечки з маком.
Ой гоп, гопака, пиріжечки з маком. (Двічі)
4. А старій Тетяні ще й млинці в сметані.
Весело гуляйте, нас не забувайте!
Ой гоп, гопака, нас не забувайте! (Двічі)

Гей ви, дітки чорнобриві

Українська народна пісня

Швидко

C F G G7 C F
Гей ви, діт - ки чор - но - бри - ві, всі ве - се - лі,
mf

C G7 C G7 C

жар-тів-ли - ві, хут-ко, хут-ко у са-док, зіл-ля там на -

G7 C G7 C

рвем, кві-ток, зіл-ля там на-рвем, кві-ток.

1. Гей ви, дітки чорнобриві, Всі веселі, жартівливі, Хутко, хутко у садок, Зілля там нарвем, квіток, Зілля там нарвем, квіток.	} <i>Двічі</i>	2. Там по гіллячкам стрибають Любі миленькі пташки, Соловейки скрізь співають, Зацвіли кругом квітки, Зацвіли кругом квітки.	} <i>Двічі</i>
3. Хутко ж, хутко у садочок, Там сплетем собі віночок, І веснянку заспіваєм, Веселенько погуляєм, Веселенько погуляєм.		} <i>Двічі</i>	

Ягілочка

Українська народна пісня

Досить швидко Gm

tr Я - гіл, я гі - і - лоч - ка, я гі -

A7 D Gm

A7 Cm D Gm D7

ло - ва доч - ка ус - та - ла ра - не - -

Gm D7 Gm D7 Gm

сень - ко, вми - ла - ся бі - ле - е - сень - ко.

1. Ягіл, ягілочка, ягілова дочка
Устала ранесенько, вмивалася білесенько. (*Двічі*)
2. Голівоньку чесала, стьожки надівала,
Квіточки позбирала, віночок заплітала. (*Двічі*)
3. На вулицю вийшла, як зіронька зійшла,
Взялась попід боки, показала вискоки. (*Двічі*)
4. Пішла до Дунаю, там рибонька грає.
Вибери собі дівоньку, як калинову квітоньку. (*Двічі*)

Літо минулося

Слова К. Різниченка

Музика Я. Степового

Помірно Em Am Em

Лі - то ми - ну - ло - ся, лис - тя ле - тить,

tr

Am Em H7 Em

по - ле за - сну - ло, мов мерт - ве ле - жить.

1. Літо минулося, листя летить, Поле заснуло, мов мертве, лежить.	3. Дощик дрібненький щодня моросить, Гай пожовтілий так сумно шумить.
2. Вітри буйнесенькі в полі гудуть, Сиві тумани по луках женуть.	4. Сонечко ясне не хоче світить, Осінь сумная на хмарі летить.

Вийшли в поле косарі

Українська народна пісня

Жваво

В F7 В F7

mf

Вийшли в по - ле ко - са - рі ко - сить ран - ком

В Приспів D7 Gm

на зо - рі. Гей, ну - те, ко - са - рі.

C7 F D7

бо не ра - но по - ча - ли. Хоч не ра - но

Gm C7 F

по - ча - ли, так ба - га - то у - тя - ли.

1. Вийшли в поле косарі
Косить ранком на зорі.

Приспів:

— Гей, нуте, косарі,
Бо не рано почали.
— Хоч не рано почали,
Так багато утяли.

2. До обіду покосили,
Гострі коси потупили.
3. По обіді спочивали,
Потім коси поклепали.

5. А ввечері холодком
Клали в копички рядком.
6. Завтра треба рано встати
У стіжечки поскладати.

Усмішка

Слова М. Пляцковського

Музика В. Шайнського

Весело

C G7 C

mf

Від ус - міш - ки ста - не світ - лим день. І за -

F C

ся - є враз ве - сел - ка в чис - тім не - бі. Хай ус -

Am Dm C

міш - ка ра - дість всім не - се, і не раз во - на по -

G7 C Cm

вер - неть - ся до те - бе. І то - ді хмар - ки скли -

Fm B

ка в та - нець му - зи - ка дзвін - ка, і на скрип - ці ко - ник

Формування та розвиток вокального дихання

Еь С7 Fm

гра - е ве - се - лі - ше. Від бла - кит - но - го струм - ка по - чи -

Сm G7

на - єть - ся рі - ка, ну а друж - ба по - чи - на - єть - ся з_ус -

С7 Fm B Еь

міш - ки. Від бла - кит - но - го струм - ка по - чи - на - єть - ся рі -

Аь Fm G7 Сm

ка, ну а друж - ба по - чи - на - єть - ся з_ус - міш - ки.

1. Від усмішки стане світлим день.
І засяє враз веселка в чистім небі.
Хай усмішка радість всім несе,
І не раз вона повернеться до тебе.

Приспів:

І тоді хмарки склика
В танець музика дзвінка,
І на скрипці коник грає веселіше.
Від блакитного струмка
Починається ріка,
Ну а дружба починається з усмішки.

} Двічі

2. Від усмішки сонячної вмиєть
Найсумніший дощик плакати перестане,
Сонний ліс ураз загомонить
І заплеще, мов долонями, листками.

Приспів.

3. Від усмішки стане всім тепліш,
Від слона і навіть до малої мишки,
То нехай усюди на Землі,
Ніби лампочки, вмикаються усмішки.

Приспів.

Основою красивого співу є правильне дихання. Тому на перших порах роботи з учнями, викладач приділяє значну увагу вокальному диханню.

Сама назва дисципліни «постановка голосу» є свідченням того, що її завдання – поставити голос на дихання, тобто голос учня повинен отримати опору. Викладач пояснює учневі, які органи і м'язи беруть участь у звукоутворенні, про правильну осанку, положення корпусу і голосового апарата у процесі співу. Дихати рекомендує носом, оскільки такий вдих звільняє апарат, налаштовуючи його на можливість легше затримувати дихання, як би затаївши його.

Вдих, імітуючий вдихання аромату квітки, не перевантажує дихання, не дає надмірного пониження гортані, що призводить до важкості і напруженості звучання. Тому збереження правильного вдиху, вдихальної позиції, інакше кажучи, затримка дихання і створює дихальну опору, за якої звук набуває міцності й стійкості.

Відчуття енергійності й еластичності діафрагми, м'язів черевного пресу та спини допомагають збереженню вдихальної позиції, особливо при співі forte і виконанні високих тонів діапазону.

На перших заняттях, деякі педагоги не звертають уваги, а спостерігають, як учень дихає при співі. Якщо звук формується плавно, то не слід акцентувати увагу на диханні і зайвий раз нагадувати, щоб не збивати виконавця зі зручної вокальної позиції.

Розмову про дихання, викладач може перенести на пізніший, більш зрілий стан учня. Говорити про голосові зв'язки початківцям до певної міри ризиковано, по тій причині, що учень одразу переносить всю свою увагу на м'язи шиї і гортані, що призводить до зажатості і горлового звуку. Заняття рекомендовано розпочинати з нот середнього регістра і перші звуки повинні бути зручними для даного співака. На початковому етапі навчання корисно використовувати тверду атаку звука, оскільки такий прийом забезпечує правильну силу взаємодію між голосовими зв'язками і тиском на них повітря, що сприяє кращому звукоутворенню.

Педагогу слід пам'ятати, що у його клас приходять молоді співаки, які мають певні вокальні навички, набуті в іншого педагога або перейняті від свого улюбленого зіркового виконавця. Це його ідеал, і знаючи це, викладачу бажано обережно підходити до такого співака, уникаючи різкої зміни у навчанні, щоб не травмувати психіку молодого виконавця.

Професор Висоцький ставить першим пунктом у переліку вимог – оволодіння правильним співацьким диханням. Фраза «хто вмє дихати – той вмє співати», є продовженням крилатого афоризму Ф. Ламперті: «школа співу – це школа дихання» і «дихання – це спеціальне мистецтво». У своїй праці «Мистецтво співу», сам Ламперті висловлює думку, що співак є готовим до роботи тоді, коли він досконало володіє диханням. Адже від нього залежить вміння майстерного застосування всіх градацій сили звука. Це вимагає поступового і послідовного тренування упродовж тривалого часу та обов'язкового врахування індивідуальних можливостей початкуючого співака. На думку професора Висоцького кращим типом дихання в якому беруть участь не лише самі ребра, а й діафрагма, вважається грудно-діафрагмальне. Для його розвитку можуть використовуватися вправи не тільки зі звуком, а й без нього, глибокий спокійний вдих через ніс до повного насичення легенів повітрям, коротке затримання дихання до моменту, коли горло відчує холод, після цього повинен наступити повільний і дозований (що дуже важливо) видих.

Спів – це єдиний вид музично-виконавського мистецтва, де музичне виконавство органічно пов'язане зі словом. Тому, завдання співака не лише формувати співацький звук, але й виразно донести до слухача зміст того, про що співається. Кращі представники вокального мистецтва всіх часів завжди вмєло поєднували ці дві якості і досягали успіхів. Цьому передувала велика робота по виконанню різноманітних мовних та вокальних вправ на чергування складів з дзвінками та губними приголосними, сольфеджування вокалізів та спів речитативів, багаторазове прочитання текстів вокальних творів на мовній опорі з обов'язковим попаданням звука в резонансну точку. Існує безліч варіантів і вправ над виразною мовою (дикцією), як і над диханням, однак всі вони вимагають послідовності у навчанні та індивідуального підходу до кожного окремого вокаліста.

Се наша хата

Українська народна пісня

Легким ходом

1. Маленькі сїни, ясна світлиця,
Всюди чистенько, так, як годиться,
Стукає в вікна груша крислата.
Се наша хата. (Двічі)
2. Дубові лави, з ясеня скриня,
Бїля ховає в нїй господиня.
Вимиті вікна, писана стеля,
Бїла постеля. (Двічі)

3. Тройця, Спаситель і Божа Мати,
А там Михайло, опікун хати.
Святий Микола глядить з-під ока
На нас з висока. (Двічі)
4. Немов говорить: «Тїптеся, діти!
Маєте хату, є де сидїти.
За батька-матір Богу молїться
І пильно вчїться». (Двічі)

Верховино, світку ти наш

Українська народна пісня

1. Верховино, світку ти наш!
Гей, як у тебе тут мило!
Як ігри вод, плине тут час,
Свобідно, шумно, весело.

Приспів*:

Ой, немає краю, краю на ту Верховину!
Коби мені тут побути хоч одну годину!

2. З верха на верх, а з бору в бір
З легкою в серці думкою,
В чересі кріс, в руках топір,
Буяє легінь тобою.

Приспів:

Єсть у мене топір, топір, ще й кована бляшка,
Не боюся того німця, ані того ляхка.

Соловєчку, сватку, сватку

Українська народна пісня

1. Соловєчку, сватку, сватку,
Чи бував же ти в нашім садку?
Чи видав же ти, як сіють мак?
Ой так, ой так, ой так сіють мак.

2. Соловєчку, сватку, сватку,
Чи бував же ти в нашім садку?
Чи видав же ти, як ріс мак?
Ой так, ой так, ой так поріс мак.

3. Соловєчку, сватку, сватку,
Чи бував же ти в нашім садку?
Чи видав же ти, як рвуть мак?
Ой так, ой так, ой так рвуть мак.

4. Соловєчку, сватку, сватку,
Чи бував же ти в нашім садку?
Чи видав же ти, як ідять мак?
Ой так, ой так, ой так ідять мак.

Край долини мак

Українська народна пісня

C7 F C7 F B F B

ой мак чистий, го - ло - вис - тий. Мо - ло - ді - ї ви ді - ви - ці.

F B F Gm C7 F

стань - те в ряд, тут бу - де лад!

Край долини мак,
Край великий мак,
Ой мак чистий, головистий.
Молоді ви дівці,
Станьте в ряд,
Тут буде лад.

Ой на горі льон

Українська народна пісня

Не дуже швидко

G C G D7

Ой на го - рі льон, а в до - лі - ні мак... Мо - ї лю - бі

G D7 G D7 G D7 G D7 G

су - сі - донь - ки, про - си - мо вас, со - ко - лонь - ки, по - сі - дай - те враз!

1. Ой на горі льон,
А в долині мак...
Мої любі сусідоньки,
Просимо вас, соколоньки,
Посідайте враз!

2. Ой на горі льон,
А в долині мак...
Мої любі сусідоньки,
Просимо вас, соколоньки,
Повставайте враз!

А кривого танця

Веснянка

Помірно

D G D G D

кри - во - го тан - ця та й не ви -

A7 D G D

ве - дем кін - ця. А - ні кін - ця, а - ні

G D A7 D

ла - ду, не піз - на - еш, кот - ра зза - ду.

1. А кривого танця
Та й не виведем кінця.
Ані кінця, ані ладу,
Не пізнаєш, котра ззаду.
2. Треба його та й виводити,
Кінець йому та й знаходити.
Ой вінку мій, вінку,
Та й хрещатий барвінку.
3. Що я тебе сплела
Та й учора, ізвечора.
Та й учора, ізвечора
Та й темненької ночі.
4. Та й темненької ночі,
Ще й при ясній свічі.
Повісила на кілочку,
На шовковім шнурочку.
5. А моя мати взнала
Та й миленькому дала.
Ой коли б я була знала,
Була б його краще вбрала.
А кривого танця
Та й не виведем кінця.

Котику сіренький
Українська народна пісня

Помірно

Gm Cm Gm Cm Eb7 Gm

Ко - ти - ку сі - рень - кий, ко - ти - ку бі - лень - кий, кот - ку во - ло - ха - тий,

Еb7 Gm Cm Gm Cm

не хо - ди по ха - ті. Не хо - ди по ха - ті, не бу - ди ди - тя - ти.

C#0 Gm C#0 Gm Cm

Ди - тя бу - де спа - ти, ко - тик вор - ко - та - ти. Ой на ко - та — вор - ко - та,

Gm Cm Gm

на ди - ти - ну — дрі - мо - та. А - а, лю - лі, а - а, лю - лі. А...

Котику сіренький,
Котику біленький,
Котку волохатий,
Не ходи по хаті.
Не ходи по хаті,
Не буди дитяти.
Дитя буде спати,
Котик воркотати.

Господарство
Українська народна пісня

Весело

A E E7 A

Не знав доб - рий чо - ло - вік, як у сві - ті жи - ти,
ку - пив со - бі ін - дич - ку, щоб ся не жу - ри - ти.

mf

A E7 A

Як ін - дич - ка цю - ру - ру, — те - пер я вже не жу - ру.

1. Не знав добрий чоловік,
Як у світі жити,
Купив собі індичку,
Щоб ся не журити.
Як індичка цю-ру-ру, — } Двічі
Тепер я вже не журу.

2. Не знав добрий чоловік,
Як у світі жити.
Купив собі курочку,
Щоб ся не журити.
Як курочка куд-ку-дах,
Як індичка цю-ру-ру, — } Двічі
Тепер я вже не журу.

Пішла мати на село
Українська народна пісня

Помірно

F C7 F C7 F C7 F B

Пі - шла ма - ти на се - ло греч - ну му - ку до - бу - ва - ти.

mf

F C7 F C7 F C7 F

гре - ча - ни - ки у - чи - ня - ти. сво - їх ді - ток го - ду - ва - ти.

Комплексний підхід до вокального розвитку учнів

Знайомство з майбутнім співаком, вивчення його як особистості, є основою результативності у подальшій співпраці вокального педагога з його підопічним.

Саме тембр і загальний характер звучання дає змогу педагогу віднести голос співака до однієї з існуючих типових груп. Навіть хороші і відмінні показники голосу не завжди дають необхідну якість у питанні приналежності голосу до того чи іншого типу. Подальше виявлення позитивних якостей голосу завдання надзвичайно важливе, складне і відповідальне, та здійснюється, як правило, впродовж усього періоду навчання співака. Визначення типу голосу важко досягти відособленим способом з певним успіхом. Навіть при наявності цілковитої ясності щодо типу голосу, результатів досягається в процесі загального музично-художнього і вокально-технічного розвитку співака.

Інколи розвиток і досконалість приходить у період активної практики. Саме розгляд питання класифікації голосів здійснюється в аспекті певного зближення з вокально-учбовою та виконавською практикою. І оскільки класифікація передбачає поглиблений розгляд, дослідження і вдосконалення голосових даних, то слід наголосити на неприйнятності і шкідливості поверхневого механічного підходу у таких питаннях. Визначення фахових даних учня-співака становить одне з найважливіших завдань вокально-педагогічної роботи.

Неможливо побудувати план роботи з учнем на мінімальний період, не знаючи яким голосом, музичним слухом, почуттям ритму, пам'яттю володіє учень, що у цих даних знаходиться у хорошому стані, а що у гіршому. Уся складність полягає в тому, що неможливо використати передовий попередній досвід кращих педагогів, відсутня система і методики, які до того ж враховували б неповторність кожної особи учня-співака, особливого підходу і розуміння ситуації. Складність зростає тут і тому, що співацькі дані учня, головним чином його голос, у процесі розвитку переходять з одного стану в інший – якісно новий стан, певною мірою змінюються, а отже, вимагають подальшого, точніше постійного вивчення і спостереження.

На противагу настанові про тривале, постійне, поглиблене вивчення голосу і роботу над розвитком найважливіших якостей, а також підтримання його в необхідній творчій формі, існує настанова, суть якої полягає в тому, що учневі передусім треба поставити голос і лише після того можна зайнятися виконавством. Вагомим моментом є те, що виконавство – це робота, при якій

Музична партитура для фортепіано з українськими ліричними текстами. Партитура складається з двох систем. Перша система має акорди B та F. Друга система має акорди C7 та F. Лірика: Гоп, мо-ї гре-ча-ни-ки, гоп, мо-ї бі-лі. Гоп, мо-ї гре-ча-ни-ки, гоп, мо-ї смач-ні, чо-гось мо-ї гре-ча-ни-ки на-ско-ри-ні сі-лі. чо-гось мо-ї гре-ча-ни-ки не-вда-ли-ся вдач-ні.

Зоре моя вечірня

Слова Т. Шевченка
Повільно

Музика Я. Степового

Музична партитура для фортепіано з українськими ліричними текстами. Партитура складається з двох систем. Акорди: Dm, D7, Gm, Dm, B, Gm, A7, Gm, F, Gm, Dm, B, Dm, A7, Dm. Лірика: Зо-ре мо-я ве-чір-ня-я, зій-ди над го-ро-ю. по-го-во-рим ти-хе-сень-ко в не-во-лі з то-бо-ю.

1. Зоре моя вечірня,
Зійди над горою,
Поговорим тихесенько
В неволі з тобою.

2. Розкажи, як за горою
Сонечко сідає,
Як у Дніпра веселочка
Воду позичає.

3. Як широка сокорина
Віти розпустила,
А над самою водою
Верба похилилась.

голос не тільки «не звільняється» від впливів, які сприяють його формуванню і вдосконаленню, а продовжує піддаватися опрацюванню, більш цілеспрямованому і складному, ніж щоденним тренувальним вправам. Його формування проходить у процесі виконання різних конкретних завдань, у поєднанні з розвитком інших творчих даних учня.

У вирішенні цієї проблеми важливо не лише не відставати від голосопостановчих процесів, а випереджати їх, оскільки фактор культури, художнього розвитку співака має вирішальний вплив на формування якісної сторони голосу. Поетапно, в міру нагромадження вокально-слухового досвіду, голос виконавця неминуче поступово міняється щодо своїх якісних показників. Оскільки ефективність вокально-виконавської техніки перевіряється лише у поєднанні з конкретним виконавським процесом, то іншого критерію тут бути не може. Навіть найбільш вдало сформований голос, без спеціальної – у кожному конкретному випадку – додаткової роботи, не може бути готовим до певних художньо-виконавських завдань.

Перетворення виконавської техніки на дійовий засіб виразності реалізується завдяки відомій нам пристосувальній функції голосового апарату. Необхідність пристосованості голосового апарату диктується не лише особливостями художньо-виконавських завдань, але й віком співака, який може ставити щодо цього свої вимоги. У молодому віці апарат знаходиться на етапі підвищеного тону, що зумовлює свіжість звуку, гнучкість та маневреність. У зрілому віці тонус падає, апарат стає менш свіжим, костеніє, втрачається стійкість звуку та відбувається зміна м'язових відчуттів при голосоутворенні.

Ведучи мову про учня, то він може досягти у цій галузі значних успіхів за умови зростання його культури, розвитку слуху та слухового досвіду, смаку і художньої фантазії, загалом при підвищенні його естетичних критеріїв.

Однак, для цього учневі необхідний тривалий час, і без наявності високої культури в нього не можуть навіть народжуватися високі запити щодо свого голосу та всі ті якості, які потрібні для художньої творчості.

Як підсумок можна сказати, що голос повинен відзначатися такою гнучкістю, такою свободою доцільної пристосованості і багатством вокально-технічних ресурсів та інтонаційної барвистості, які б дали можливість співакові з художньою майстерністю виконувати будь-який відповідний його природним можливостям вокальний твір, починаючи від старовинних і завершуючи новітніми зразками вокальної музики.

Їхав козак за Дунай

Українська народна пісня

Не швидко

Am H7 E7
Ї - хав ко - зак за Ду - най, ска - зав: — Дів - чи - но. про - шай!

Am A° E7 Am G7
Ти, ко - ни - ку во - ро - нень - кий, не - си та гу - ляй!

C D7 G E7
По - стій, по - стій, ко - за - че. тво - я дів - чи - на пла - че:

F Am Dm H7 E7 Am
— Як ти ме - не по - ки - да - єш, тіль - ки по - ду - май!

1. Їхав козак за Дунай,
Сказав: — Дівчино, прощай!
Ти, конику вороненький,
Неси та гуляй!
Постій, постій, козаче,
Твоя дівчина плаче:
— Як ти мене покидаєш,
Тільки подумай!

2. — Білих ручок не ламай,
Ясних очок не стирай,
Мене з війни зі славою
К собі очитай.
— Не хочу я нічого,
Тільки тебе одного,
Ти будь здоров, мій миленький,
А все пропадай!

Сіяв мужик просо

Українська народна пісня

Жартівливо

Сі-яв му-жик про-со, жін-ка ка-же — мак, жін-ка ка-же — мак.

Ой так чи не так, не-хай бу-де з про-са мак! з про-са мак!

1. Сіяв мужик просо,
Жінка каже — мак. (Двічі)

Приспів:

Ой так чи не так,
Нехай буде з проса мак! } Двічі

2. Зцапав мужик рибу,
Жінка каже — рак. (Двічі)

Приспів:

Ой так чи не так,
Нехай буде з риби рак! } Двічі

3. Купив мужик чіпець,
Жінка каже — сак. (Двічі)

Приспів:

Ой так чи не так,
Нехай з чіпця буде сак! } Двічі

4. Зцапав мужик сойку,
Жінка каже — шпак. (Двічі)

Приспів:

Ой так чи не так,
Нехай буде з сойки шпак! } Двічі

5. Купив мужик штани,
Жінка каже — фрак. (Двічі)

Приспів:

Ой так чи не так,
Нехай буде з штанів фрак. } Двічі

Пан отаман

Українська народна пісня в обробці Ф. Колеси

Ходом

А наш пан о-та-ман хай нам бу-де здо-ров.

як той бист-рий воз-дух по-над Чор-но-го-ров.

як той бист-рий воз-дух по-над Чор-но-го-ров.

1. А наш пан отаман хай нам буде здоров,
Як той бистрий воздух понад Чорногоров. (Двічі)
2. А наш пан отаман хай нам буде весел,
Як то бистре море, що корабль несе! (Двічі)
3. А наш пан отаман нехай нам панує,
Як той бистрий орел, що в сонце прямує. (Двічі)

Чом, чом, чом, земле моя

Українська народна пісня

Помірно

Чом, чом, чом, зем-ле мо-я, так лю-ба

ти ме-ні. так лю-ба ти ме-ні? Чом, чом, чом, зем-

В Еь Fm B7 Еь

ле мо - я. ча - ру - с так ме - не кра - са тво - я?

1. Чом, чом, чом, земле моя, Так люба ти мені, Так люба ти мені? Чом, чом, чом, земле моя, Чарує так мене Краса твоя? 2. Чим, чим, чим манить мене Пташні твоєї спів, Пахучий цвіт лісів? Чим, чим, чим манить мене Вода річок твоїх, Що тут пливе?	3. Тим, тим, тим, дитино, знай, Що тут ти вперше світ Узріла в цвіті літ. Тим, тим, тим, дитино, знай, Що води ті й ліси — Твій рідний край! 4. Тут, тут, тут діди твої Пролили кров свою За віру й свободу. Тут, тут, тут усі твої Найближчі серденьку І дорогі.

Летіли орлята

Сучасна українська народна пісня

Помірно

G G^o G Am D7

Ле - ті - ли ор - ля - та зда - ле - ко - го кра - ю,

G D7

ста - ли во - ду пи - ти, ста - ли во - ду пи - ти

G D7 G

на ти - хім Ду - на - ю.

1. Летіли орлята З далекого краю, Стали воду пити, Стали воду пити На тихім Дунаю. 2. А як вони пили — Крильця намочили... Трембіта лунає, Трембіта лунає. З бою син вертає.	} Двічі } Двічі	3. Вийшла стара мати, Стала коло хати, — Виглядає сина, Виглядає сина Із війни додому. 4. — Вернися, синочку, Сідай на лавочку, Дай я тобі змию, Дай я тобі змию Твою головочку.	} Двічі } Двічі

Свята ніч

Колядка

Слова Й. Мора
Повільно

Музика Ф. Грубера

В F7 В

Свя - та ніч, ти - ха ніч, яс - ність б'є від зір - ниць.

mp

Еь В Еь В

Дн - ти - нонь - ка пре - свя - та, та - ка яс - на, мов зо - ря,

F7 В F7 В

спо - чи - ва - с в ти - хім, ти - хім сні.

1. Свята ніч, тиха ніч, Ясність б'є від зірниць. Дитинонька пресвята, Така ясна, мов зоря, Споживає в тихім, тихім сні. 3. Свята ніч настає, Який блиск з неба б'є! В людськiм тілі Божий Син Прийшов нині в Вифлеєм, Щоб спасти цілий, цілий світ.	2. Свята ніч, тиха ніч, Гей, утри сльози з віч, Бо Син Божий йде до нас, Цілий світ любов'ю спас. Вітай нам святе, святе дитя.

Не щеччи, соловейку

Слова Н. Забіли

Помірно

Музика М. Глінки

Chords: Dm, Gm, C7, F, A7

Не ще-бе-чи, со-ло-вей-ку, на зо-рі ра-вень-ко.

p

Chords: Dm, Gm, Dm, A7, Dm

Не ще-бе-чи, ма-лю-сень-кий, під вік-ном бли-зень-ко.

Chords: B, Gm, A7, Dm, Gm, Dm, A7, Dm

Не ще-бе-чи, ма-лю-сень-кий, під вік-ном бли-зень-ко.

mf

1. Не щеччи, соловейку,
На зорі раненько.
Не щеччи, малосенький,
Під вікном близенько. } *Двічі*

2. Твоя пісня дуже гарна,
Ти гарно співаєш,
Ти щасливий — спарувався } *Двічі*
І гніздечко маєш.

3. А я бідний, безталанний,
Без пари, без хати,
Не судилось мені в світі } *Двічі*
Весело співати.

Захід сонця

Слова А. Мунка

Не поспішаючи, ніжно

Музика Е. Гріга

Chords: B, C#o, B, Gm, Cm, F, B

Тем-ні-є скрізь, і день скін-чивсь, він гас-не в гу-щі лі-су. На

p

Chords: C#o, B, Gm, Cm, F, B

мо-рі зо-ло-та-ві хви-лі, те-міль над зем-ле-ю. І

Chords: Bm, Fm, Bm, Fm

в ти-ши-ні ве-чір-ній цій ше-по-чуть-ся бе-різ-ки, і

Chords: Bm, E♭, A♭, D♭, Bm, C7, Fm

до лю-дей при-хо-дять сни, над сві-том ли-нуть мрі-ї.

1. Темні скрізь, і день скінчивсь,
Він гасне в гущі лісу.
На морі золотаві хвилі,
Теміль над землею.
І в тишині вечірній цій
Шепочуться берізки.
І до людей приходять сни,
Над світом линуть мрії.

2. Прощатись з днем не хочуть всі:
В тривозі і печалі
Закрили пелюстки квітки,
І пташки замовчали.
Завмерло все в чеканні дня,
Вмиваючись росою,
Бо скоро сонечко знайде
За темним горизонтом.

О Україно

Слова М. Вороного

Музика Я. Ярославенка

Chords: F, B, F, C7

О У-краї-но! О лю-ба-вень-ко! То-бі вір-вень-ко

mf

при - сяг - нем. Сер - ця кров і лю - бов —

все то - бі від - дам у бо - роть - бі за У - кра - ї - ну. за ї - ї

во - лю, за честь, за сла - ву, за на - род!

1. О Україно! О люба ненько!
Тобі вірненько присягнем.
Серця кров і любов —
Все тобі віддам у боротьбі
За Україну, за її волю,
За честь, за славу, за народ!

2. За Україну з вогнем завзяття
Рушаймо, браття, всі вперед!
Слушний час кличе нас —
Ну ж бо враз сповнять святий наказ!
За Україну, за її долю,
За честь, за славу, за народ!

Справжній друг

Укр. текст О. Пархоменка

Музика Б. Савельєва

Весело
Dm A7 Dm
Друж - ба від - да - на не зла - ма - єть - ся.

не роз - кле - їть - ся від до - шу й не - год.

Друг в бі - ді не ли - шить, ши - рим сло - вом вті - шить.

о - та - кий він не - зрад - ли - вий справж - ній друг!
1 F F7 2 Dm друг!

1. Дружба віддана не зламається,
Не розклеїться від дощу й негод.
Друг в біді не лишить,
Щирим словом втішить,
Отаким він незрадливий,
Справжній друг!

2. Ми посваримось — і помиримось,
«Нерозлийвода», — кажуть всі навкрут.
Вдень чи ніч негожу
Друг мені допоможе, —
Отаким він незрадливий
Справжній друг!

При долині куш калини

Українська народна пісня

Помірно
Dm
При до - ли - ні куш ка - ли - ни на - хи -

Гм С7 F D7 Гм С7

лив - ся до во - ди. Ти ска - жи, ска - жи, ка -

F Dm Гм А7 Dm D7

ли - но, як по - па - ла ти сю - ди. Ти ска -

Гм С7 F Dm Гм А7 Dm

жи, ска - жи, ка - ли - но, як по - па - ла ти сю - ди.

1. При долині кущ калини нахилився до води.
Ти скажи, скажи, калино, як попала ти сюди. (Двічі)
2. Якось ранньою весною козак бравий прискакав.
Милувався довго мною, а тоді з собою взяв. (Двічі)
3. Він хотів мене, калину, посадить в своїм саду.
Не довів, а в полі кинув, думав, що я пропаду. (Двічі)
4. Я за землю ухопилась, встала на ноги свої
І навіки поселилась, де вода і солов'ї. (Двічі)

Козацькому роду нема переводу

Слова П. Карася і М. Воньо

Музика М. Балеми

У темні маршу

Dm A7 Dm

Ся - я - ли на сон - ці шаб - лі за - по - рож - ців, як во - ни на ко - нях

f

A7 F С7

гна - ли во - ро - гів... Ко - заць - ко - му ро - ду не - ма пе - ре - во - ду.

Dm Гм Dm А7 Dm Гм

ли - не йо - го сла - ва з да - ле - чі ві - ків. Гей, спі -

С7 F Гм А7 Dm D7

вай, ко - за - ки, про лю - бов, про зем - лю свя - ту! Про зем - лю.

Гм С7 F Гм А7 Dm

Слав - те, гей, ко - за - ки, во - лю зо - ло - ту!

1. Сяяли на сонці шаблі запорожців,
Як вони на конях гнали ворогів...
Козацькому роду нема переводу,
Лине його слава з далечі віків.

Приспів:

Гей, співай, козаки,
Про любов, про землю святу!
Про землю.
Славте, гей, козаки,
Волю золоту!

} Двічі

2. Так, як запорожці, стрільці січовії
Гострими шаблями очищали світ, —
Козацькому роду нема переводу, —
Прапор малиновий кликав у похід.

Приспів.

3. Квітне наша доля, наче маки в полі,
І ранкове сонце виплива з дібров...
Козацькому роду нема переводу —
Козаки в колисках виростають знов.

Приспів.

Чи не той то Омелько

Українська народна пісня

Досить швидко

Em H7 Em H7 Em D7

mf

Чи не той то Омелько, чи не той то Омелько,

G D7 G D7 Em H7 1 Em D7 2 Em

чи не той то Омелько, що жне жито по-маленьку? по-маленьку?

1. Чи не той то Омелько, (Двічі)
Чи не той то Омелько,
Що жне жито помаленьку? } Двічі
2. Цілу жменю досмерку, (Двічі)
Цілу жменю досмерку
Жне Омелько в холодку. } Двічі
3. Він нажав півснопа, (Двічі)
Він нажав півснопа
Та й хвалиться, що копа. } Двічі
4. Він нажав цілий сніп, (Двічі)
Він нажав цілий сніп
Та й говорить: десять кіп. } Двічі

5. А він жита не жав, (Двічі)
А він жита не жав,
В борозенці лежав. } Двічі
6. А як сяде за обід, (Двічі)
А як сяде за обід —
Із Омелька ллеться піт. } Двічі
7. Пообідавши, Омеля, (Двічі)
Пообідавши, Омеля
Завалився спатъ в постелю... } Двічі
8. Ти ледачий, наче пень, (Двічі)
Ти ледачий, наче пень,
Жменю жнеш за цілий день. } Двічі

Од Києва до Лубен

Українська народна пісня

Пожвавлено

G D7 G D7 G D7

mf

Од Києва до Лубен насіяла конопель. Дам лиха

за - каб - лу - кам, за - каб - лу - кам ли - ха дам, до - ста - неть - ся й пе - ре - дам.

1. Од Києва до Лубен
Насіяла конопель.

Приспів:

Дам лиха закаблукам,
Закаблукам лиха дам,
Достанеться й передам.

2. Од Ніжина до Прилуки
Та побила закаблуки.

Приспів.

3. Од Полтави до Хорола
Черевички попорола.

Приспів.

4. А мій батько-чоботар,
Черевички полатав.

Приспів.

5. Запряжу я козу в віз
Та й поїду по рогіз.

Приспів.

6. Запряжу я півня в сани
Та й поїду до Оксани.

Приспів.

7. Запряжу я барана —
Куди люди, туди й я.

Приспів.

Фрагменти з опери К. Стеценка «Лисичка, Котик, Півник»

Тема Лисички
«Півнику-братику»

Помірно

Еь В Еь

mf

Пі - ів - ни - ку — бра - ти - ку, я - ас - ний со -

В В7 Еь

ко - ли - ку, од - чи - ни!

Півнику-братику,
Ясний соколику, одчини!

Тема Котика

Рухливо

Gm C7 F Gm C7 F

mf Ти, мій бра - те Пів - ни - ку, будь о - бе - реж - ні - ший,
ко - ли я хо - джу у ліс до - бу - ва - ти ї - жу. ї - жу.

C7 F Gm C7 F F

1. Ти, мій брате Півнику,
Будь обережніший,
Коли я ходжу у ліс
Добувати їжу. } *Двічі*

2. Стережися, Півнику,
В хатці замикайся
І нікого не пускай,
І не озивайся. } *Двічі*

Тема Лисички
«Долом, долом, долиною»

Помірно

Fm B C7 Fm Bm

p До - лом, до - лом, до - ли - но - ю, до - лом, до - лом,
до - ли - но - ю і - шла вдо - ва ду - би - но - ю.

Fm C7 Dь Bm Fm C7 Fm

1. Долом, долом, долиною, (*Двічі*)
Ішла вдова дубиною.

2. Ішла вдова дубиною (*Двічі*)
З маленькою дитиною.

3. Он став дощик накрапати, (*Двічі*)
Сіла вдова спочивати.

Тема Півника
«Котику-братику, несе мене Лиска»

Схвильовано

Gm C0 Cm

mf Ко - ти - ку — бра - ти - ку, не - се ме - не Лис - ка за кле - но - ві
лі - си, за кру - ті - ї го - ри, за бист - рі - ї во - ди.

C#0 Gm C#0 Cm

Вув D Gm D7 Gm

По - жа - лій ме - не! По - ря - туй ме - не!

Котику-братику,
Несе мене Лиска
За кленові ліси,
За круті гори,
За бистрії води.
Пожалій мене!
Порятуї мене!

Щедрик-бедрик

Колядка

Не поспішаючи

Щед-рик_ - бед - рик, дядь - ку Пет - рик, тіт - ко Вар - ко,

ви - нось - те під - пал - ка! Ви - нось - те ков - ба - су, бо ха - ту роз - тря - су,

ви - нось - те книш, бо впу - щу в_ха - ту миш! Доб - рий ве - чір!

Щедрик-бедрик,
Дядьку Петрик,
Тітко Варко,
Виносьте підпалка!
Виносьте ковбасу,
Бо хату розтрясу,
Виносьте книш,
Бо впущу в хату миш!
Добрий вечір!

Що нам осінь принесе

Слова Л. Некрасової

Музика З. Левіної

Жваво

Що нам о - сінь при - не - се? Що нам

о - сінь при - не - се? —Яб - лу - ка ру - м'я - ні, па -

ху - чий мед. Яб - лу - ка ру - м'я - ні, па - ху - чий мед!

1. Що нам осінь принесе? (Двічі)

— Яблука рум'яні, пахучий мед. (Двічі)

2. Що нам осінь принесе? (Двічі)

— Хлібця золотого на цілий рік. (Двічі)

Я маленький пастушок

Колядка

Жваво

Я ма - лень - кий пас - ту - шок за - гор - нув - ся в_ко - жу - шок, від ха - ти до ха - ти

G7 C F C F C

вам ко - ля - ду - ва - ти. А за цю ко - ля - ду дай - те гро - шей, бо вже йду.

Я маленький пастушок
Загорнувся в козушок,
Від хати до хати
Вам колядувати.
А за цю коляду
Дайте грошей, бо вже йду.

Сніжинки

Слова народні

Музика Я. Степового

Пожвавлено

F

Ми бі - лі - ї сні - жи - ноч - ки із не - ба ца - ри - ни, ле -

Сm C7 F C7 F

гень - кі, як пу - ши - ноч - ки, ле - ті - мо всі сю - ди.

1. Ми білії сніжиночки
Із неба царини,
Легенькі, як пушиночки,
Летімо всі сюди.
2. Ось хмаронька сіренькая,
Вона була наш дім,
Ми з неї всі спустилися,
Тут сядьмо, відпочнім.
3. Лягти на землю хочеться,
А вітерець лихий
Все віє, розганяє нас,
Нум, швидше полетім!

Новорічна

Слова Г. Бойка

Музика А. Філіпенка

Весело

D G D A7 D A7 D

З Но - вим ро - ком дру - зів ми ві - та - єм, но - во - річ - ну

G D F# Dm A7 D A7 D A7

піс - ню по - чи - на - єм. Стань - мо друж - но в ко - ло всі, ма -

D A7 D A7 D

ля - та, круг я - лин - ки бу - дем тан - цю - ва - ти.

1. З Новим роком друзів ми вітаєм,
Новорічну пісню починаєм.

2. Вся ялинка вогниками сяє,
А гостинці Дід Мороз тримає.

Приспів:

Станьмо дружно в коло всі, малята,
Круг ялинки будем танцювати.

Приспів.

Качка йде

Українська народна пісня

Помірно

G D G D G D G D

Кач - ка йде, ка - че - нят ве - де, на на - па - соч - ку,

tr

G D G D G D Em D G D

на по - ря - соч - ку, на хо - лод - ну во - ди - цю, на зе - ле - ну

Em D G Am7 G Швиденько D7

тра - ви - цю. Ках! Ках! Ках! Ой ле - тів жук, жук

G D G D 3 G

та у во - ду фук, фук! При - бі - га - є жу - ко - ва ма - ти жу - ка ря - ту -

D G D G D

ва - ти: «По - дай, по - дай, жуч - ку, та пра - ву - ю руч - ку!» *f*

Качка йде,
Каченят веде,
На напасочку,
На порясочку,
На холодну водицю,
На зелену травицю.
Ках! Ках! Ках!
Ой летів жук, жук
Та у воду фук, фук!
Прибігає жукова мати
Жука рятувати:
«Подай, подай, жучку,
Та правую ручку!»

Веселий музикант

Слова Т. Волгіної

Музика А. Філіпенка

Жваво

Еь В7 Еь

Ось на скри - поч - ці я гра - ю: ті - лі - лі, ті - лі - лі!

mf

Аь В7 Еь

На луж - ку зай - ці у тан - ці, ті - лі - лі та ті - лі - лі!

1. Ось на скрипочці я граю:
Ті-лі-лі, ті-лі-лі!
На лужку зайці у танці,
Ті-лі-лі та ті-лі-лі!

2. Я заграв на балалайці:
Тренді-брень та тренді-брень!
На лужку зайці у танці,
Тренді-брень та тренді-брень!

3. А тепер — на барабані:
Бум-бум-бум! Тра-та-тах!
Косооки всі навтьоки
По куцах та по куцах!

Дощик

Не дуже швидко

Музична партитура для пісні 'Дощик'. Темп: 'Не дуже швидко'. Ключ: трісольний мажор (F#, C#, G#). Ритм: 2/4. Партитура складається з двох систем. Перша система містить нотування для голосу та фортепіано з текстом: 'І - ди, і - ди, до - щи - ку, з ва - рю то - бі бор - щи - ку, в зе - ле - но - му'. Друга система містить текст: 'гор - щи - ку, пос - тав - лю на ду - боч - ку: ду - бо - чок схит -'. Динамічні позначення: *p* та *mf*.

Музична партитура для пісні 'Дощик'. Темп: 'Не дуже швидко'. Ключ: трісольний мажор (F#, C#, G#). Ритм: 2/4. Партитура складається з двох систем. Перша система містить нотування для голосу та фортепіано з текстом: 'нув - ся, а до щик ли - нув - ся цеб - ром, від - ром, дій - нич - ко - ю, хо - лод - но - ю'. Друга система містить текст: 'во - дич - ко - ю над на - шо - ю паш - нич - ко - ю, над на - шо - ю паш - нич - ко - ю'. Динамічні позначення: *mf* та *p*.

Веснянка

Помірно

Музична партитура для пісні 'Веснянка'. Темп: 'Помірно'. Ключ: трісольний мінор (F, C, G). Ритм: 3/4. Партитура складається з двох систем. Перша система містить нотування для голосу та фортепіано з текстом: 'Бурх - ли - ва - я річ - ка вже кри - гу ла - ма - є, ве -'. Друга система містить текст: 'се - ла вес - нян - ка да - ле - ко лу - на - є'. Динамічне позначення: *mf*.

2. З чужої чужини, З далекого краю Пташки прилетіли До рідного гаю.	3. Сніги розтопились, Злилися струмками, Земля молодіє І вкрилась квітками.	4. Гаї всі і луки Піснями озвались; Веселе проміння З небес засміялось.	5. Весна молодая Цвіте і пишає І дужую силу У душу вливає.

Щирі робітники

Швидко

Музична партитура для пісні 'Щирі робітники'. Темп: 'Швидко'. Ключ: трісольний мінор (F, C, G). Ритм: 2/4. Партитура складається з двох систем. Перша система містить нотування для голосу та фортепіано з текстом: 'Два вед - ме - ді, два вед - ме - ді го - рох мо - ло - ти - ли;'. Друга система містить текст: 'два пів - ни - ки, два пів - ни - ки до мли - на но - си - ли'. Динамічне позначення: *mf*.

2. А горобчик, гарний хлопчик, На скрипочку грає; Горобличка - гарна птичка, Хатку замітає.	3. А ворони, добрі жони, Пішли танцювати; Залетів крюк, вхопив дрюк Пішов підганяти.

Козацький марш

Помірно

Музична партитура для фортепіано. Титул: Козацький марш. Темп: Помірно. Ключ: G major. Ритм: 2/4. Текст пісні: Чи чу-ли, ді ти? Це сур ма сур мить! Гей, ну-те, ді ти, пра по-ра бе рить. Візь-мем рущ-ни-ці, шаб-лі і гар-ма-ти, буд-ем спі-ва-ти, з спі вом в бій ки-да-тись.

2. Всі ми завзяті,
Щирі козаки,
Гей, чола вгору,
Рука до руки!

3. Пісня дитяча
Дзвінко роздається,
Сила козацька
Тим і познається.

слова О. Кониського

Гроші

Помірно

Музична партитура для фортепіано. Титул: Гроші. Темп: Помірно. Ключ: G major. Ритм: 2/4. Текст пісні: О-дин ка-же: "Дай-те гро-шей, я щас-ли-вий бу-ду, у-се гро-ші пе-ре-мо-жуть, у-сьо-го до бу-ду."

2. - Ой, не правда, мій голубе,
Гроші, як полова!
Не добудеш ти за гроші
Та щирого слова.

3. І щирого друга-брата
Золотом не добудеш,
Ні за які в світі гроші
Матері не купиш.

В городі

Хутко, але вільно

Музична партитура для фортепіано. Титул: В городі. Темп: Хутко, але вільно. Ключ: G major. Ритм: 2/4. Текст пісні: Хо-дить гар-буз по го-ро-ду, пи-та-єть-ся сво-го ро-ду:

Музична партитура для фортепіано. Титул: В городі. Темп: Хутко, але вільно. Ключ: G major. Ритм: 2/4. Текст пісні: ой, чи жи-ві, чи здо-ро-ві всі ро-ди-чі гар-бу-зо-ві?

2. Обізвалась жовта диня,
Гарбузова господиня:
"Іще живі, ще здорові
всі родичі гарбузові."

3. Обізвались огірочки,
Гарбузові сини й дочки:
"Іще живі, ще здорові
всі родичі гарбузові."

4. Обізвалась морковиця,
Гарбузова сестриця:
"Іще живі, ще здорові
всі родичі гарбузові."

5. Обізвались буряки,
Гарбузові свояки:
"Іще живі, ще здорові
всі родичі гарбузові."

6. Обізвалась бараболя,
А за нею і квасоля:
"Іще живі, ще здорові
всі родичі гарбузові."

слова Т. Г. Шевченка

Явір

Повільно

Музична партитура для фортепіано. Титул: Явір. Темп: Повільно. Ключ: G major. Ритм: 3/4. Текст пісні: Над дніп-про-во-ю са-го-ю сто-їть я-вір між ло-зо-ю,

5

між ло - зо - ю, з я - ли - но - ю, з чер - во - но - ю ка - ли - но - ю.

2. Дніпро беріг рие, рие,
Яворові корінь мис;
Стоїть старий похилився,
Мов козак той зажурився.

Ледачий Гриць

Весело і швидко

Гри - цю, Гри - цю, до ро - бо - ти! В Гри - ця пор - ва - ні чо - бо - ти.

5

Гри - цю, Гри - цю, до те - лят! В Гри - ця ні - жен - ки бо - лять.

2. Грицю, Грицю, молотити!
- Гриць нездужає робити.
Грицю, Грицю, врубай дров!
- А Гриць щось-то не здоров.

3. Грицю, Грицю, іди жати!
А Гриць каже: - Хочу спати.
Грицю, Грицю, роби хліб!
- А Гриць: Кахи! Щось захрип.

Зіма і весна

слова С. Черкасенко

Помірно та вільно

"На - суп - лю я бро - би", го - во - рить зі - ма, "і ві - тер з мо -

6

ро - зом по - ві - є; у - се скрізь за - ги - не, ря -

11

тун - ку не - ма! Під сні - гом за - мре, за - ні - мі - є."

2. "А я засміюся," - весна відмовля, -
"І сонце пекуче засяє;
Прокинуться луки, ліси і поля,
Усе засвіте, заспіває."

Вишеньки

слова Л. Українки

Легко і швидко

По - бли - ску - ють че - ре - шень - ки в ли - сті зе - ле - нень - кім,

5

че - ре - шень - ки ваб - лять о - чи ді - точ - кам ма - лень - ким.

2. Дівчаточка, хлоп'яточка
Під деревцем скачуть,
Простягають рученята
Та мало не плачуть.

3. "Раді б вишню ззісти, ззісти,
Та високо лізти;
Раді, раді б ми зірвати,
Та годі дістати!"

4. "Ой вишеньки-черешеньки,
Червоні-спілі,
Чого ж бо ви так високо
Виросли на гиллі?"

5. - "Ой того ми так високо
Виросли на гиллі, -
Як би росли низесенько,
Чи то ж би доспіли?"

Наша хатка

слова М. Коцюбинського

1 Помірно та вільно

На - зно - сим ка - мін - ня, на - зно - си - мо гли - ни, збу - ду - є - мо

6

хат - ку з две - ри - ма у сі - ни, та зро - би - мо в хат - ці яс - не - є ві -

12

кон - це, щоб ся - ло над на - ми, моє зо - ло - то, сон - це!

2. А з житніх снопочків нашита покрівля
Рівнесенько вкриє те наше будівля,
Та треба бузькові гніздечко зробити,
Щоб чудно курлюкав, годуючи діти.

3. Та зробимо в хатці низенькі пороги.
Щоб нас не минали дідусі убогі,
Щоб, в хату вступивши, на лаві сідали,
Про діла колишні нам думи співали.

4. За хаткою буде зелений садочок,
Навколо із квітів рясенький віночок,
Та жито посієм за садом на полі,
Щоб хліба вродило голодним доволі.

Зайці

слова Б. Грінченка

Жваво

По - схо - ди - лись зай - ці в лі - сі тай ста - ли ту - жи - ти:

5

"Не да - ють нам на цім сві - ті спо - кій - но про - жи - ти:

2. Нас і люде убивають,
І вовки, й лисиці,
І орлятам на поживу
Ловлять нас орлиці.

3. Нам що-дня і страх і мука!..
Як отак труситись,
То ходімо ми до річки,
Бо краще втопитись!"

4. І зайці всі пострибали
Топитися в річці.
І до берега прибігли,
А там на травичці

5. Жаби купами сиділи, -
Зайців ізлякались,
Бовть, бовть, бовть - усі у воду
Швидше поховались.

6. А зайці тоді гукають:
-"А стривайте, братця!
Є такі звірі на світі,
Що і нас бояться.

7. Мабуть, їм життя ще гірше,
Аніж нам на світі,
Так не будемо топитися,
А ходімо жити!"

Корівка

Хутко

Да-ла ме-ні ма-ти ко-ро-ву та на мо-ю бід-ну го-ло-ву:

7

до ко-ро-ви тре-ба ра-но вста-ва-ти, я ж ма-лень-ка і ще хо-чу спа-ти.

13

Ой, ви-лом-лю хво-рос-ти-ну з ти-ну та по-же-ну ко-ро-ву в до-ли-ну:

19

"Гей, гей ко-ро-вко, до вов-ка, не-хай бу-де спо-кій-на го-лов-ка!

Вечір

Помірно

Ве-чір ти-хий, ве-чір див-ний; за-дрі-

6

ма-ло все се-ло; сві-тить мі-сяць по-ло-

12

вин-ний, без-ліч зі-рок і-зійш-ло.

2. А внизу, в яру глибокім
Верби-велетні стоять,
Теж дрімають, бачу, докіль
Нічка мир весь кличе спать.

3. Не заснув лиш соловейко:
Гучно спів його звенить
То тягуче, то дрібненько -
Аж у вухах ляскотить.

4. А тим часом в небі зорі
Вже не світять, а горять,
І вже інші Божі Твори
Сріблом-золотом блищать.

Сонце гріє, вітер віє

Поволі

Сонце гріє, вітер віє з поля на долину,

над водою гне з вербою червоную калину;

2. На калині одиноке
Гніздечко гойдає.
А де ж дівся соловейко?
Не питає - не знає.

Поворот у рідний край

Досить хутко

Ідем, ідем мо до до му та зеленим гаєм.

"Гей ви, коні, швидче, швидче", щиро вас прохаєм.

А в безкраїм небі синім зірочки сіяють,

соловейко в темнім гаю місяць зустрічає.

2. Ніч він славить, ясну зорю, -
Весну дорогу,
Силу улива й надію
В душу молодую.

3. "Ой вже близько, коні милі,
Близько вже до хати,
Буде рідна Україна
Нас там зустрічати.

Поволі та велично

На_ша сла_вна Ук_ра_ї_на, на_ше щас_тя і наш рай!

Чи на сві_ті є кра_ї_на, ще ми_лі_ша за наш край?

І в щас_ли_вій злі го_ди_ни ми для не_ї жи_ве_мо,

на Вкра_ї_ні й для Вкра_ї_ни бу_дем жи_ти й по_мре_мо!

Ясна зоря

українська народна колядка

аранжування О.Слюсаренко

Яс_на зо_ря всьо_му що Пре_чис_та Ді_ва

сві_ту зві_сти_ла, Си_на на_ро_ди_ла. У вер_те_пі між бид_ля_ти на сі_ні

сте_лить ма_ти пос_ті_лонь_ку Ди_ти_ні.

2. Під голівку стелить зіллячко пахуче
І переживає, що воно колюче.
Бо у неї для дитинки малої
ані пуху, ні перинки м'якої.

3. І почули теє маленькі пташата
Як клопоче бідна мати над дитятком.
Позлітались, поносили пір'ячко
Застелили теплим пухом ліжечко.

Ой чи є, чи нема?

новорічна

українська народна щедрівка
аранжування О.Слюсаренко

3 рухом ♩ = 98

3 рухом ♩ = 98

5 Ой, чи є? Чи не-ма? Пан гос-по - дар вдо - ма?

9 Щед - рий ве-чір, доб - рий ве-чір! Пан гос-по - дар вдо - ма! /вась!

1. 2.

2. Ой нема, ой нема. Та й поїхав до млина. Щедрий .... Та й поїхав до млина
3. Та й муки спитлювать, меду - пива купувать. Щедрий... меду-пива купувать
4. Меду - пива купувать, щедрівників частувать. Щедрий...щедрівників частувать

Ой там за горою

новорічна

українська народна щедрівка
аранжування О.Слюсаренко

Весело, скоро ♩ = 98

Весело, скоро ♩ = 98

Ой там за го--ро---ю та й за кам я---но---ю.

7 Щед-----рий ве-----чір! До-----брий ве-----чір! /ве-----чір!

1. 2.

2. А наш пан-господар коника сідлає. Щедрий...
3. Коника сідлає, на гору вступає. Щедрий...
4. Ой винесли йому полумисок срібла. Щедрий...
5. Але він на той дар ані подивився. Щедрий.....
6. І шапочки не зняв, ані поклонився. Щедрий...
7. Ой винесли йому полумисок золота. Щедрий....
8. Але він на той дар ані подивився. Щедрий..
9. І шапочки не зняв, ані поклонився. Щедрий...
10. Ой вивели йому панночку-царівну. Щедрий...
11. А вже він на той дар пильно подивився. Щедрий...
12. І шапочку ізняв, низенько вклонився. Щедрий...

Йорданське побажання:

Ой ви, пане – господарю! Ми вітаємо з Йорданом!
Щасти Боже із двором, з усім домом і добром!
Щоб вас доленька любила, щоб трималась ваша сила,
Щоб журби й біди не знали, щоб піснями забавляли
І себе, й родину, й світ – на здоров'я МНОГО ЛІТ!

Ой у лузі крузі

йорданська

українська народна колядка
аранжування О.Слюсаренко

Дуже наспівно ♩ = 60

Дуже наспівно ♩ = 60

5
Ой у лу - зі, кру - зі яс - на зо - ря ся - є. Ой, на Йор - дан,

5

10
на Йор - дан!

10
1. /-дан! 2.

2. Ясна зоря сяє, три свічі палає. Ой на Йордан, на Йордан!
3. Три свічі палає, щоби ся сходили. Ой на Йордан, на Йордан!
4. Щоби ся сходили, дитя мирували. Ой на Йордан, на Йордан!
5. Дитя мирували, Ісусом називали. Ой на Йордан, на Йордан!

Мамо, не плач...

"Небесній сотні" присвячується...

вірші Оксани Максимішин-Корабель

Музика Олега Наконечного

Вільно

3
Ма-мо, не плач! Я по-вер-нусь вес - но - ю, у шиб-ку пта шин-ко - ю

3

5
вда-рю тво-ю. Прий - ду на сві-тан - ні вса-док із ро-

7 со - ю а мо-же до-щем на по - ріг у - па -

9 ду Го! Ма - моч - ко ви - бач за

Прискорюючи, натхненно

11 чор - ну хус-ти-ну за те, що від - ни - ні бу-деш са -

13 ма! Те - бе я лю-бив і лю-

15 бив Ук - ра - ї - ну во - на, як і ти бу - ла

17 вме - не од - на, во - на, як і ти бу - ла

19 вме - не од - на!

21 Me!

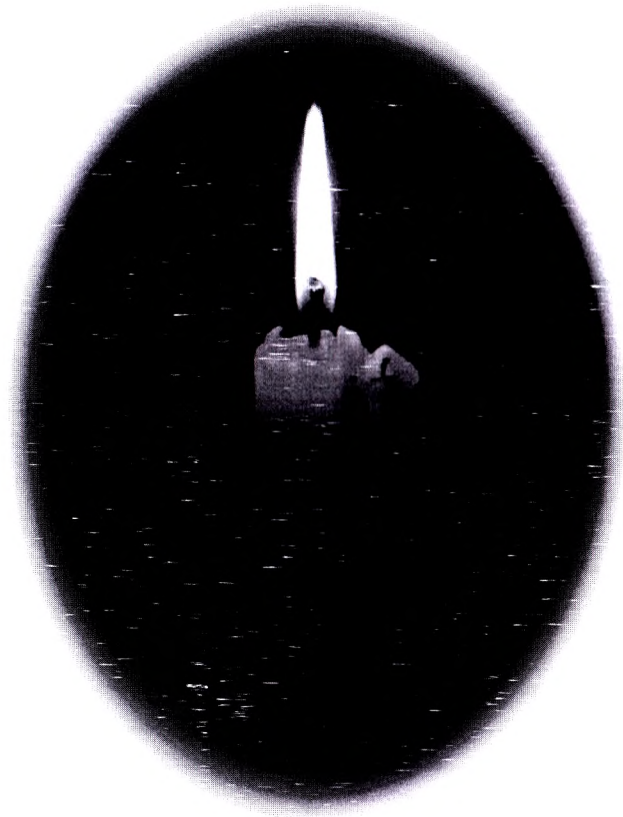
Література

1. Астахов И. Вопросы вокальной педагогики. Москва : Музыка, 1984. Вып. 7.
2. Блинова М. П. Некоторые вопросы музыкального воспитания школьников. Ленинград : Просвещение, 1982. С. 28–33.
3. Вербов А. М. Техника постановки голоса. Ленинград : Тритон, 1931. С. 42.
4. Вопросы вокальной педагогики : сборник статей. Москва, 1976. Вып. 5–7.
5. Дашинева А. Опера и современность. *Советская культура*. 1984.
6. Дмитриев Л. Б. Голосообразование у певцов. Москва : Музгиз, 1962. С. 17–23.
7. Егоров А. М. Гигиена голоса и его физические основы. Москва : Госизд, 1969. С. 43.
8. Заседателев Ф. Ф. Научные основы постановки голоса. Москва, 1965. С. 18–23.
9. Зданович А. П. Некоторые основы вокальной методики. Москва : Музыка, 1965. С. 7.
10. Злобин К. В. Физиология пения в профилактике заболеваний голоса певцов. Москва; Ленинград : Медгиз, 1958. С. 14–16.
11. Кантарович В. С. Гигиена голоса. Москва : Музгиз, 1955. С. 14–15.
12. Карпатская Т. А. Вокально-педагогические принципы и исполнительские советы Александра Карпатского / Львовская государственная консерватория им. Н. В. Лысенко. Львов, 1985.
13. Колодуб И. С. О народнопесенных традициях украинской вокальной школы. Киев : Изд-во «Радянська Україна», 1984. С. 43–44.
14. Маслій К. Виховання голосу співака : навч. посіб. Рівне : Ліста, 1996. С. 22–24.
15. Маслій К. С. Виховання голосу співака. Рівне : Ліста, 1996. С. 12–13.
16. Менабелі А. Г. Методика обучения сольного пения. Москва : Просвещение, 1987. С. 12–13.
17. Микиша М. В. Практичні основи вокального мистецтва. Київ : Музична Україна, 1985. С. 14–15.
18. Михальчишин Я. З музикою крізь життя. Львів : Каменяр, 1992. С. 23.
19. Морозов В. П. Вокальный слух и голос. Москва; Ленинград : Музыка, 1965. С. 11–13.
20. Огороднов Д. Е. Музыкально-певческое воспитание детей в общеобразовательной школе. Киев : Изд-во «Музична Україна», 1989. С. 34–42.
21. Петрова Е. П. О динамике звука певческого голоса Москва : Музгиз, 1963. С. 15.
22. Энциклопедический музыкальной словарь. Москва : Советская энциклопедия, 1966.
23. Яковлев А. В. Физиологические закономерности певческой атаки. Ленинград : Музыка, 1971. С. 8.

Голубко, не плач! Так судилося, ненько.
Вже слово, матусю, не буде моїм.
Прийду і попрошуся в сон твій тихенько
Розкажу як мається в домі новім

Мені колискову Ангел співає
І рана смертельна уже не болить.
Ти знаєш, матусю, й тут сумно буває -
Душа за тобою, рідненька, щемить!

Зміст

Вступ	3
Вокалізи (нотний придаток)	5
Вокальна педагогіка	24
До праці! <i>Сл. Б. Грінченка, муз. Ю. Гая</i>	25
Ластівка. <i>Сл. Б. Грінченка, муз. Ю. Гая</i>	25
Мишачі танці. <i>Сл. Б. Грінченка, муз. Ю. Гая</i>	26
Ходить сонко по вулиці. <i>Українська нар. пісня</i>	27
Перепілонька. <i>Білоруська нар. пісня</i>	27
Зайчик та лисичка. <i>Українська нар. пісня</i>	28
Щедрик. <i>Українська щедрівка</i>	28
Павочка ходить. <i>Українська щедрівка</i>	29
Коляда-коляда. <i>Колядка</i>	30
Щеня і кошеня. <i>Сл. В. Вікторова, муз. Т. Потапенка</i>	30
Ми маленькі дударі. <i>Українська нар. пісня</i>	32
Кошик на Великдень. <i>Обрядова пісня</i>	33
Ой минула вже зима. <i>Українська нар. пісня</i>	34
Пастуша пісня. <i>Французька народна пісня</i>	35
Засмутилось кошеня. <i>Сл. П. Воронька, муз. І. Кириліної</i>	36
Вийди, вийди, сонечко. <i>Українська нар. пісня</i>	37
Зацвіла в долині. <i>Сл. Т. Шевченка, муз. А. Філіпенка</i>	37
Савка та Гришка. <i>Білоруська нар. пісня</i>	38
Святковий вальс. <i>Сл. Т. Волгіної, муз. А. Філіпенка</i>	39
Ой заграйте, дударики. <i>Сл. В. Панченка, муз. А. Філіпенка</i>	39
Веселі гуси. <i>Українська нар. пісня</i>	40
Морозець. <i>Сл. Г. Бойка, муз. Б. Фільц</i>	41
Ой на горі жити. <i>Українська нар. пісня</i>	42
Повертайся ластівко. <i>Сл. М. Сингаївського, муз. В. Верменича</i>	43
Галя по садочку ходила. <i>Українська нар. пісня</i>	44

Ходить Гарбуз по городу. <i>Українська нар. пісня</i>	44
Козак. <i>Українська нар. пісня</i>	45
Вербовая дощечка. <i>Українська нар. пісня</i>	46
Робота над голосом	47
Дружать діти на землі. <i>Сл. В. Вікторової, муз. Д. Львова-Компанійця</i>	49
Берізонька. <i>Сл. Т. Волгіної, муз. А. Філіпенка</i>	50
Як діждемо літа. <i>Українська нар. пісня</i>	51
Гей ви дітки чорнобриві. <i>Українська нар. пісня</i>	51
Ягілочка. <i>Українська нар. пісня</i>	52
Літо минулося. <i>Сл. К. Різненченка, муз. Я. Степового</i>	53
Вийшли в поле косарі. <i>Українська нар. пісня</i>	54
Усмішка. <i>Сл. М. Плятковського, муз. В. Шайнського</i>	55
Формування та розвиток вокального дихання	57
Се наша хата. <i>Українська нар. пісня</i>	59
Верховина, світку ти наш. <i>Українська нар. пісня</i>	60
Соловеечку, сватку, сватку. <i>Українська нар. пісня</i>	61
Край долини мак. <i>Українська нар. пісня</i>	61
Ой на горі льон. <i>Українська нар. пісня</i>	62
А кривого танця. <i>Веснянка</i>	63
Котику сіренький. <i>Українська нар. пісня</i>	64
Господарство. <i>Українська нар. пісня</i>	65
Пішла мати на село. <i>Українська нар. пісня</i>	65
Зоре моя вечірняя. <i>Сл. Т. Шевченка, муз. Я. Степового</i>	66
Комплексний підхід до вокального розвитку учнів	67
Їхав козак за Дунай. <i>Українська нар. пісня</i>	69
Сіяв мужик просо. <i>Українська нар. пісня</i>	70
Пан отаман. <i>Українська нар. пісня в обр. Ф. Колеси</i>	70
Чом, чом, чом, земле моя. <i>Українська нар. пісня</i>	71
Летіли орлята. <i>Українська нар. пісня</i>	72

Свята ніч. <i>Сл. Й. Мора, муз. Ф. Грубера</i>	73
Не щебечи, соловейку. <i>Сл. В. Забіли, муз. М. Глінки</i>	74
Захід сонця. <i>Сл. А. Мунка, муз. Е. Гріга</i>	74
О Україно. <i>Сл. М. Вороного, муз. Я. Ярославенка</i>	75
Справжній друг. <i>Укр. текст О. Пархоменка, муз. Б. Савельєва</i>	76
При долині куш калини. <i>Українська нар. пісня</i>	77
Козацькому роду нема переводу. <i>Сл. П. Карася і М. Воньо, муз. М. Балєми</i> ...	78
Чи не той то Омелько. <i>Українська нар. пісня</i>	80
Од Києва до Лубена. <i>Українська нар. пісня</i>	80
Фрагменти з опери К. Стеценка «Личка, Котик, Півник»	81
Щедрик-бедрик. <i>Колядка</i>	84
Що нам осінь принесе. <i>Сл. Л. Некрасової, муз. З. Левіної</i>	85
Я маленький пастушок. <i>Колядка</i>	85
Сніжинки. <i>Сл. народні, муз. Я. Степового</i>	86
Новорічна. <i>Сл. Г. Бойка, муз. А. Філіпенка</i>	87
Качка йде. <i>Українська нар. пісня</i>	88
Веселий музикант. <i>Сл. Т. Волгіної, муз. А. Філіпенка</i>	89
Дощик. <i>Українська нар. пісня</i>	90
Веснянка	91
Щирі робітники	91
Козацький марш	92
Гроші. <i>Сл. О. Кониського</i>	92
В городі	93
Явір. <i>Сл. Т. Шевченка</i>	93
Ледачий Гриць	94
Зима і весна. <i>Сл. С. Черкасенка</i>	95
Вишеньки. <i>Сл. Л. Українки</i>	95
Наша хатка. <i>Сл. М. Коцюбинського</i>	96
Зайці. <i>Сл. Б. Грінченка</i>	97
Корівка. <i>Сл. Б. Грінченка</i>	98

Вечір. <i>Сл. Т. Гнатенка</i>	99
Сонце гріє, вітер віє. <i>Сл. Т. Шевченка</i>	100
Поворот у рідний край	100
Україна. <i>Сл. В. Самійленка</i>	102
Ясна зоря. <i>Українська нар. колядка</i>	103
Ой чи є, чи нема? <i>Українська нар. щедрівка</i>	104
Ой там за горою. <i>Українська нар. щедрівка</i>	105
Ой у лузі крузі. <i>Йорданська. Українська нар. колядка</i>	106
Мамо, не плач. <i>Сл. О. Максимішин-Корабель, муз. О. Наконечного</i>	107
Література	111

М. В. Вовк, М. П. Стефанюк

ХРЕСТОМАТІЯ
з практикуму сольного співу

Підпис. до друку 28.10.2020р. Формат видання 297×210мм.
Формат паперу і частка аркуша 420×297/4.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. 7,25. Тираж 100 прим. Зам. D003760/20
Віддруковано з оригіналів автора.

Друкарня “Фоліант”
76000, м. Івано-Франківськ
вул. Старозамкова, 2
www.foliant.if.ua
e-mail: foliant.drukarnja@gmail.com
тел.-факс: +38(0342) 50-21-65

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи Серія ІФ № 24 від 20.07.2004

У посібнику запропоновано перелік українських народних пісень, опрацьованих для дитячих та середніх голосів у супроводі фортепіано, досліджених для музично-слухових можливостей співаків-початківців – студентів факультету музичного мистецтва.

Добір музичних творів здійснювався з урахуванням рівня інтонаційно-ритмічної складності та вокально-технічних можливостей співаків-виконавців.

Хрестоматія вокальних творів формувалася з урахуванням дидактичних принципів навчання і добором вокальних вправ та вокалізів до кожного наступного розділу посібника.

